

Yeesus opor eliwa fain Mak-ke siisimok

Miimow opora

Mak Pol uuwow epaskun-ke. Yeesus maa muutitik onomakek nain maakiwkin siisimok. Opora siisimok nain feenap maek, “Opor eliwa fain Mua Maneka Muuka Yeesus Krais opora-ke.” Ne Yeesus uuwowa sira-sira onam-ikua nan kekanowa ne unum maneka wiar urufamik. Opora wia maakem-ikua, ona kekanowa onaiya sawur samora mua mia-pa wiar iirarem-ikua ne pina pun wiar iirarem-ikua. Naeya wi nan kekanowa wiar amisaremik. Ne Yeesus ona wame maek “Yo Mua Muuka-ke, yo yena yame sisin wuap umemi ni emeria mua unowa nia sesenarep aawinen,” nain wia maakem-ikua (10.45).

Mak, Yeesus uuwowa unowa onak nain wiar siisimok, nain opora wia maakem-ikua nain me senam maek. Aria Yeesus ona teeria o ookam-ikemik nain mokomokoka o uuwowa onam-ikua nain kemena me aawemik, ne ookam-ikok urufap urufap amisaremik.

Yeesus miiwa-pa ikok uuwowa onam-ikaeya iiwuarem-ikemik nain pun siisimok. Ne nomokow moke-pa wuiwkin umep ikok fofa arow-pa iikirak nain pun siisimok.

Yon Baptais-ke Yeesus maemi wia maakek (Matiu 3.1-12, Luk 3.1-9 ne 3.15-17, Yon 1.19-28)

1 ¹Aria Yeesus Krais Iinan Mua Maneka muuka-ke. Ona opor eliwa ne sira eliwa onak nain wiar amisarep siisimemik. Opor onoma feenap. ²Iiriw ekeru Mua Maneka-ke ona opora muuka maakek nain profet Aisaiya-ke wiar amisarep feenap siisimok,

“No miime, ikoka sesel mua oko sesekinen. Ne os-ke miimep ikiwemi no era eepominon. (Malakai 3.1)

³ Ne ikoka epa asia nomon manekiw nan feenap faremi maem-ikainon, ‘Niena Maneka era saliwomaka ne era kakenomaka!’ ”

(Aisaiya 40.3)

⁴Aria opora naap ikaeya Yon Baptais epa asia nomon manekiw nan kererep mua unowa opora naap wia wafuromami feenap wia maakek,

“Ni unowiya kema kirep pina wasirkiwkin-na nia yasuwamkun Mua Maneka-ke pina niar iirarinon.” ⁵Iir nain wi Yuudia ne Yerusalem owow maneka emeria mua unowa Yon wiar ikiwemik. Ne pina wasirkiwkin Yodan eka-pa wia yasuwam-ikua.

⁶Yon mia suuwowa maa eneka kamel afifiw onimik nain wuap inakirowa maa eneka kanima-pa onimik nain mia ara kaikap yiawem-miek. Ne maa enowa aawa ne puusum eka nain enem-ikua. ⁷Ne opora wia wafuromami feenap maem-ikua, “Mua oko yo murarep ekapinon. O kekanowa-ke yo kekanowa efar nomakek. Yo mua meta marew akeniya o taar teekow mua murarow akena-pa wiar ikem. ⁸Yo aakisa oram eka-pa nia yasuwiyem. Ne ikoka os-ke ekapemi Ewar Eliwa nieya ni anane kekanep ikowen.”

Yon Baptais-ke Yeesus yasuwak

(Matiu 3.13-17, Luk 3.21-22)

⁹Aria iir nain Yon wi emeria mua opora wia maakem-ikaeya Yeesus Galili kame-pa ikok ona owowa Nasaret piipuap ekapok. Yon wiar ekapeya Yodan eka-pa yasuwak. ¹⁰Ne Yeesus eka pona urupem-ikok maa oko urufak, maa nain aapereka aakiareya Mua Maneka Ewar-ke nepa ibiamun saarik imenarep o wiar orok. ¹¹Aria iinan-pa mua iwakara-ko feenap maeya miimamik, “No yena Muuka-ke, yena kema muneka-ke. Yo manek akena nefa kookaliyem.”

Satan Yeesus akimak

(Matiu 4.1-11, Luk 4.1-13)

¹²Aria ewur akena Mua Maneka Ewar-ke Yeesus aawep epa asia nomon manekiw nan amapikiwok. ¹³Ne fofa ten erepam nan ikaeya Satan-ke kema akimam-ikua. Ne epa nain pun maa eneka asia unow akena. O nan ikaeya wi ensel-ke ekapemi ane-kekanowamik.

Yeesus Galili kame-pa ona uuwowa onoma wuak

(Matiu 4.12-17, Luk 4.14-15)

¹⁴Aria Yon opap koora-pa wuiwkin Yeesus Galili kame wiar ikiwok. Ikiwep Mua Maneka opor eliwa emeria mua wia maakem-ikua. ¹⁵Feenap maem-ikua, “Iiriw Mua Maneka epa pepekimok nain aakisa kererek. Mua Maneka pika kemena-pa ikowa nain epa fanek. Ni kema kireka. Ne pun Mua Maneka opora kekanowa opaka.”

Yeesus mua erepam wia fareya ookamik

(Matiu 4.18-22, Luk 5.1-11)

¹⁶Iir oko Yeesus Galili eka saawirinowa pona-pa ikiwem-ikok Saimon urufak, ona weepe Andru ikos ikaiwkin. Wiam erup mera aawow mua-ke,

ne eka-pa mera sia wafuram-ikemik. ¹⁷Ne wia maakek, “Aria, ni ekapep yo yookeka. Ne yos-ke mua wia aawowa nia ofakowinen.” ¹⁸Naap wia maakeya ewur akena mera sia nan wuap-puap ookamik.

¹⁹Aria naap iram-ikok Sebedi muuka wiam erup, Yems Yon ikos wia urufak. Wi wiena aasa-pa ikok mera sia fuluwa piitam-ikemik. ²⁰Wia urufap wia fareya wiawi piipuap o ookamik, wiena wiawi wi mauwow mua wiamiya aasa-pa nan ikemik.

Mua oko sawur mia-pa wiar ikaeya Yeesus-ke iiraromak
(Luk 4.31-37)

²¹Wi teeria nain Yeesus wameiya Kapeneam ikiwemik. Ikiwep nan ikaiwkin Sabat fofa naeya lotu kooru ikiwemik. Koor kemena-pa Yeesus-ke Mua Maneka opora suule wia onak.^a ²²Ne wi opora wiar miimap soranemik. Moram o opora wia maakek nain ona kekanowa onaiya ikua. Ne wi sira amis mua suule wiemik naap weetak.

²³Ne mua oko lotu kooru-pa nan ikua. Mua nain sawur-ke anirawap ikaeya Yeesus urufap kiriremi maek, ²⁴“No Nasaret mua Yeesus, no maa mauwa yia onekam naep fan ekapon? I yia samorowa naep-i? Yo nefa amisarem, no Mua Maneka-ke nefa sesekak nain-ke!” ²⁵Naap maeya Yeesus-ke kakankami maakek, “No poporaremi mua fain piipue!” ²⁶Naap maakeya sawur mua mia-pa wiar ikua nain ikiwemi uufun-iraparemi kerew akena kiriremi piipuak. ²⁷Ne wi nan ikemik nain-ke naap urufap soranep opaimika tenep erap ikemik. Ne wi-wieniwi aakunemi maemik, “Nee, sira fain kamenap nain-ke? Opora faa enuma-ke. Mua fain kekanowa onaiya ikok sawur wia maakeya opora wiar miimamik.” ²⁸Naapeya Yeesus meta manekarowa ewurareya Galili kame mua unowa nain miimamik.

Yeesus Pita emeria onak wiar saliwak
(Matiu 8.14-15, Luk 4.38-39)

²⁹Ne Yeesus ona teeria onaiya lotu kooru piipuap oromi Saimon Andru ikos kooru wiar ikiwemik. Ne Yems, Yon ikos pun wi wiokamik. ³⁰Saimon emeria onak mia keenep esimsa-pa inep ikua. Wi fuuniwkin Yeesus maakemik. ³¹Naeya emeria nain wiar ekap wapena-pa opap iikiroweya napuma nain wiar sariarek. Ne maa wia uupomak.

Yeesus napum mua unowa wia saliwak
(Matiu 8.16-17, Luk 4.40-41)

³²Ne urera ama oreya napum mua unowa Yeesus amapekapomakemik. Wi emeria mua sawur-ke wia anirawap ikemik nain pun wia pekapemik.

^a 1.21 Sabat fofa wi Yuuda mua wiena uurarowa ne lotu fofa-ke. Wi fofa nain maa me uuwimik.

³³Ne unow akeniya koor nain iiwawun takunemik. Koor omopora pun iiwawun mua-keriw aremik. ³⁴Ne Yeesus-ke napum sira-sira aawemik nain iiwawun wia saliwomakek. Ne wi sawur pun mia-pa unow akena wia iirarek. Ne wi sawur nain o amisaremik. Naapeya wi aakunowa nain emi wia wuak.

Yeesus Galili kame-pa uuwowa onak
(Luk 4.42-44)

³⁵Ne iir oko-pa uuriw akena epa kokoma ikaeya Yeesus iikirami epa oko mua marewa nain ikiwok. Ikiwep nan ikok Mua Maneka kema suuwami farem-ikua. ³⁶Nan ikaeya Saimon ame-ke murarep o akup-ikiwemik. ³⁷Ikip imenap maakemik, “Nee, mua unowa no nefa akupimik.” ³⁸Ne wia maakek, “I owowa papako mamaiya nain ikiwu. Yo Mua Maneka opora owowa nain pun wia maakinen. Moram yo mauwowa muut nain orom.”

³⁹Aria o Galili kame-pa naap ikiwemi lotu koor-pa Mua Maneka opora wia wafuromami sawur wia iirarem-miek.

Yeesus mua mia gigir wiar saliwak
(Matiu 8.1-4, Luk 5.12-16)

⁴⁰Aria iir oko mua oko mia gigir maneka nain-ke Yeesus wiar ekapemi keema muuna mikap omawami maek, “Aa, nena kookalep-na eliw efa saliweya mia eliwa arinen.” ⁴¹Naap maakeya Yeesus-ke kemalep wapeniw tiimami maakek, “Eliw. No sariare!” ⁴²Naap maem-ikaeya napuma nain weeseremi mia eliwa wiar imenarek. ⁴³⁻⁴⁴Ne Yeesus-ke sesekami opora kekanowa maakek, “Yo nefa saliwam nain ikiwemi mua oko me wia maake. Wi pris wiar ikiweya mia nefar pupuk. Ne Moses sira wuak nain wiar ookami Mua Maneka patireya nefa mauk, ‘O sariarek.’ Naap nefa mauk.”

⁴⁵Naap maakek-na wia, ikiwemi feenap maem-miek, “Yeesus-ke efa saliwak.” Naeya owow unowa nain Yeesus meta wiar miimamik. Naapeya o owow maneka wiar ikiwowa me pepepek. Ne baurarep epa mua marew neeke ikiwep nan ikua. Ne wia, owow unowa emeria mua-keriw wiar ekapem-ikemik.

Yeesus mua aka umok nain saliwak
(Matiu 9.1-8, Luk 5.17-26)

2 ¹Aria fofa erup naap weesereya Yeesus nainiw Kapeneam owowa ikiwok. Ne emeria mua unowa o ekapep koor oko-pa ikua nain meta miimap ²ekapep koor nain takunemik. Ne koor epa wuara belemutako me ikua, weetak akena. Koor kemena ne omopora iiwawun taanep siinarek. Ne Yeesus Mua Maneka opora wia maakem-ikua. ³Wia maakem-

ikaeya mua erepam napum mua oko ika-pa wuap amapekapemik. Mua nain wapena kepura iiwawun wiar uumarek. ⁴Koora iiwawun takuneya wi Yeesus wiar pepowa me pepepek. Naapeya wi koor iinan purupemik. Ne Yeesus ikua pepepek nan maa muutitik iirarep wuara-pa napum mua nain ika-pa ikaeya ifariw kaikap momasia akena piipuiwkin Yeesus miir onoma-pa wiar orok. ⁵Ne Yeesus yo kekanowa efar kema suuwimik naep mua nain maakek, “Emar, no pina iiwawun nefar iirarem.”

⁶Naeya wi sira amis mua nan pokap ikemik nain-ke wiena kemaiw feenap maem-ikemik, ⁷“Nee, moram mua fain naap maiya? O me Mua Maneka-ke, ne opora naap maiya. Mua Maneka ona waisow pina yiar iirariya. Naap aakuniya nain Mua Maneka firekiya.” ⁸Wi naap maemik nain Yeesus iiriw kema wiar amisarek. Ne naapeya wia nokarek, “Ni moram yo opora maem nain kema unu-unowa wuiman? ⁹Opora erup fain, ‘No pina nefar iirariyem’, e ‘No iikirap inow maa aawep soomare.’ Opora kain mua fain maakemkun makena urufowen? ¹⁰Yo Mua Muuka miiwa-pa fan ikem nain pina eliw nia iirarominen. Nain ni amisareka naep feenap oniyem.”

¹¹Ne maemi napum mua nain maakek, “Yo nefa maakiyem, no iikirap inow maa aawep koora ikiwe.” ¹²Naap maakeya wi unowa nain urufam-ikawkin iikirap inow maa opap soomarek. Ne wi naap urufap soranep eneka teekami Mua Maneka unuma fakerami maemik, “I iiriw sira feenap nain-ko me urufam-ikemik.”

Yeesus Liwai fareya ookak

(Matiu 9.9-13, Luk 5.27-32)

¹³Aria iir oko Yeesus Galili eka saawirinowa pona-pa ikiwem-ikaeya yakeyak maneka o wiar ekapep warikamik. Ne os-ke Mua Maneka opora wia wafuromak. ¹⁴Ne naap ikiwemi Alfius muuka Liwai urufak. Mua nain koor oko-pa takis wiar aawem-ikua. Urufap ekami maakek, “Yo yooke.” Naap maakeya iikirap ookak.

¹⁵Wi takis aawow mua nain ne wi pina mua, wi unowiya Yeesus ookam-miemik. Iir nain Yeesus ona teeria onaiya Liwai koor wiar ikiwep nan maa enemik. ¹⁶Wi teeria nain pun Yeesus wameiya maa enem-ikawkin wi Farisi ne sira amis mua-ke naap wia urufap Yeesus teeria wia nokaremik, “O moram wi takis aawow mua ne wi pina mua wiamiya maa enimiya?”

¹⁷Naeya Yeesus-ke wia miimap feenap wia maakek, “Mua napum marewa nain ikemika kaikow mua me wiar ikiwimik. Napum mua-ke makena, wis-ke ikemika kaikow mua wiar ikiwimik. Yo me wi mua eliwa wia aawowa ekapem, weetak, wi pina mua wia aawowa ekapem.”

Maa enowa emi wuowa sira

(Matiu 9.14-17, Luk 5.33-39)

¹⁸Aria Yon Baptais teeria ne wi Farisi teeria fofa pepekimem maa enowa emi wiam wuimik. Ne iir oko wi naap oniwkin mua papako-ke ekapep

Yeesus nokaremik, “Ei, Yon teeria ne wi Farisi teeria fofa pepekimiep maa enowa emi wuimik. Moram no teeria naap-ko me onimik?” ¹⁹Naap maiwkin anian wia kaisomami maek, “Mua-ko emeria aawep enuma ikaeya ona womar wiar ekapimik nain o wameiya ikok maa enowa emi wuikuan-i e weetak? Weetak. Mua nain wiamiya ikaeya enowa emi me wuikuan. ²⁰Mua^b nain ona umeya iir nain makena, maa enowa emi wuikuan.

²¹Yo sira enuma feenap saarik, mia suuwowa awona pereneya konim enuma katiwa aawep iinan-pa wuap feekiya me warimik, weetak. Naap onikuan-na konim enuma katiwa wame mufep aaweya mia suuwowa perenep ikua nain iiwawun samorarinon.

²²Ne oko feenap, wain enuma meme kanima reenep kekaniya neeke me ototimik, weetak. Naap onikuan-na wain eka enuma awowa-ke arimep mika-suuweya meme kanima nain pukinon. Naeya wain eka nain fuemi weeserionon. Ne meme kanima nain pun samorarinon. Naapeya wain enuma, meme kanima enuma-pa ototimik.”

Sabat fofa uuwowa emi wuamik

(Matiu 12.1-8, Luk 6.1-5)

²³Aria iir oko Sabat fofa-pa Yeesus ona teeria unow onaiya wit manin gone erepuma-pa wiar ikiwemik. Ikiwem-ikok ona teeria-ke wit makena wiar piitap aawep enim-ikiwem-ikemik. ²⁴Naap oniwkin wi Farisi-ke Yeesus maakemik, “Ei, no urufe! I Sabat fofa-pa maa me onowa nain no teeria-ke onimik. Moram Sabat fofa sira yiar puukiman?”

²⁵⁻²⁶Ne wia maakek, “Ni naap yia maiman. Nain iiriw yiena nembesir Dewit sira onak nain Mua Maneka opora-pa siisimep-puamik. Ni nain meko urufaman-i? Dewit iir nain Abaiyata pris woos mua ikaeya ona teeria onaiya wuailep Mua Maneka lotu kooro ikiwep emer ikowa Mua Maneka patirimik nain wiar aawep enemik. Emer ikowa nain wi pris muutiw enimimik ne mua oro-oram wia. Aria Dewit emera nain wiar aawep enemi ona teeria wienakek. Wi sira puukamik, naap-ko wia maimik-i?”

²⁷Ne nainiw wia maakek, “Sabat fofa-na Mua Maneka-ke mua uuraruk naep fofa nain wuak, me mua samoraruk naep wuak. ²⁸Yo Mua Muuka-ke Sabat sira unowa urufiyem.”

Yeesus Sabat fofa-pa mua wapena umurumok nain saliwak

(Matiu 12.9-14, Luk 6.6-11)

3 ¹Aria Yeesus Sabat fofa-pa nainiw lotu kooro ikiwok. Ne mua oko wapena paara opak nain pun ikiwep nan ikua. ²Ne wi nan ikemik

^b **2.20** Mua oko emeria aawok nain arekin opora-ke, Yeesus-ke ona wame pepekimemi opora naap maek. Ona teeria wiamiya ikaeya wi kemelam-ikemik. Ikoka umeya kema samorarikuan.

nain Yeesus wuap ikemik, mua nain saliwami Sabat sira yiar puukinonna opora-pa wuiyen, naap maemik. ³Naap wuap ikaiwkin Yeesus-ke mua wapena paara opak nain maakek, “No iikirap feeke eke.” ⁴Naap maakepuap wi Farisi wia nokarek, “Sabat fofa-pa Mua Maneka sira kamenap yia maakek? Mua wia asipiyen-i e mua wia samoriyen? Mua wia saliwiyen-i e wia samoriyen?” Naap wia nokarek nain wi oram bauserap ikemik, opora-ko me kiripomamik.

⁵Wi mua me wia kemaliwkin Yeesus kema samorar-afurak. Ne pasiriw wia mokak-ikiwemi napum mua nain maakek, “No wapena tiine.” Naap maakeya wapena fakerap tiineya wiar sariarek. ⁶Ne wi Farisi koorapiipupap orop ikiwemi saria maneka Erot teeria unowiya wiam fiirimep aakunemik, Yeesus kamenap onap ifakimowa nain era akupamik.

Yakeyak maneka Yeesus wiar ekapemik

(Luk 6.17-19)

⁷⁻⁸Aria Yeesus ona teeria onaiya owowa nain piipupap Galili eka saawirinowa oromik. Ne yakeyak maneka pun wi wiokamik. Yeesus maa miililina onomakek nain meta wiar miimap ekapemik. Wi papako Galili kame-pa, ne papako Yuuda owow maneka Yerusalem-pa ekapemik. Papako Idumia-pa ekapemik, papako Yodan eka kame okaiwi-pa, papako Taiya ne Saidon kame-pa ekapemik. ⁹Yakeyak manek akena, naapeya Yeesus-ke ona teeria wia maakeya aasa kuisow opap ikemik. Ikoka emeria mua takunep efa suuw-irapariwkin-na aasa orainen naek. ¹⁰Moram o napum mua unow akena wia saliwak. Naapeya napum mua papako-ke i-ko ikip tiimap sariariyen naep wiam suuw-iraparem-ikemik.

¹¹Ne wi mua sawur-ke wia anirawap ikemik nain Yeesus urufap miir onoma-pa wiam wafurami faremi maem-ikemik, “No Iinan Mua Maneka Muuka-ke.” ¹²Ne Yeesus-ke kekanowa wia maakek, “Yo Mua Maneka Muuka ariman me efa wueka.”

Yeesus aposel ten kuisow erup wia pepekimok

(Matiu 10.1-4, Luk 6.12-16)

¹³⁻¹⁴Aria iir oko-pa Yeesus ema urupep nan ikok wi mua wia kookalek nain wia fareya wiar ekapemik. Teeria nain wi “aposel”^c wia naek. Wiske anane efamiya ikaikuan ne wia sesekamkun ikiwep Mua Maneka opora emeria mua wia maakikuan. ¹⁵Ne kekanowa wiemkun wi sawur mia-pa wiar ikemik nain wiar iirarikuan, naap maek.

¹⁶⁻¹⁹Wi mua ten kuisow erup wia pepekimok nain wienna unuma feenap: Saimon, unuma oko Pita naek, Sebedi muuka wiam erup, Yems Yon ikos, unuma Boanesis wia naek, unuma nain kemena feenap, mua paranowa-

^c 3.13-14 Nain kemena feenap, “Wia sesekamik nain.”

ke. Andru, Filip, Batolomiu, Matiu, Tomas, Alfius muuka Yems, Tadeus, Saimon, eena wi Rom anim onoma wia iirarinen naep onam-ikua, mua nain, ne Yuudas Iskariot, os-ke Yeesus wi iiwua wapena-pa wiar wuinon.

Yeesus sira oko, Satan sira oko
(*Matiu 12.24-32, Luk 11.14-23 ne 12.10*)

²⁰Aria Yeesus ona teeria onaiya ema-pa ikok oromi kooro oko ikiwemik. Ne yakeyak maneka nainiw ookap ekapemik. Naap taaniwkin maa enowa naemik-na me pepep. ²¹Ne Yeesus ona kerekera-ke opora naap miimap maemik, “O momorarek”, naapeya o aawowa ekapemik.

²²Ne wi Yerusalem sira amis mua papako ekapemik nain-ke Yeesus urufap feenap maemik, “Sawur woos mua Belsebul-ke mia wiar irak. Ne kekanowa iweya sawur wia iirariya.” ²³Ne aria Yeesus opora naap miimap wia fareya epiwkin arekin opora feenap wi iromak, “Satan wi-wieniw kamenap wiam iirarikuan?” ²⁴Aria owow oko mua wi-wieniw irakep omanarikuan-na owowa nain kekanowa me ikaikuan. ²⁵Ne pun kerekera oko wi-wieniw irakikuan-na wi epaskun ikok kekanowa ikowa nain wiam sererkikuan. ²⁶Ne Satan pun sira naapiw, ona teeria wia samo-samorami wia sererkinon-na wi kamenap kekanep ikaikuan? Iiwawun samorarikuan. ²⁷Feenap saarik, mua oko mua kekanowa maa unowa wiar aawekam naep mokomokoka kooro wiar ikiwep kekanowa wiar nomakep opap kaikap-puap maa unowa eliw wiar aawinon. Kekanowa me wiar nomakinon-na weetak.

²⁸Yo makena nia maakiyem, wi pina unowa onimik nain ne Mua Maneka opora firekimik nain wi pina wasirkikuan-na pina wiar iirarinon. ²⁹Ne wi Ewar Eliwa firekowa opora onikuan-na Mua Maneka-ke pina me wiar iirarinon. Weetak akena. Pina nain anane naap wiar ikainon.” ³⁰Yeesus Mua Maneka kekanowa-pa sawur wia iirareya wi Farisi-ke maemik, “O Satan kekanowa-pa sawur wia iirarek.” Naapeya opora nain wia maakek.

Yeesus onak ne wiamun teeria-ke o faremik
(*Matiu 12.46-50, Luk 8.19-21*)

³¹Aria Yeesus wiamun teeria wiena onak wiamiya ekapep koor miira-pa iimarep ikok mua oko maakemik, Yeesus maakeya orainok naep. ³²Ne mua teeria maneka o warikap pokap ikemik nain-ke maakemik, “Nena neene ne niamun unowa owaruma-pa ikok no nefa ikumimik,” naakemik.

³³⁻³⁵Naap maakiwkin feenap maek, “Naarew ame yena aite ne yo aamun unowa-ke?” Neemi wi o warikap pokap ikemik nain wia uruf-ikiwemi maek, “Ni unowa fain yena aite ne yena aamun-ke. Mua eena Mua Maneka kookalowa wiar ookimik nain yena aite, yena ekeru ne yena aamun unowa-ke.”

Mua manina-pa wit makena fi-fienak nain arekin opora

(Matiu 13.1-9, Luk 8.4-8)

4 ¹⁻²Aria iir oko-pa Yeesus ikiwep Galili eka pona-pa opora wia maakem-ikua. O ookap warikamik nain mua unow akena. Naapeya orop aasa irap ekap gone-pa ikok arekin oporiw wia maakem-ikua. Ne yakeyak nain saa-pa iimarep ikok opora wiar miimam-ikemik. O maa unow akena aakunemi arekin oporiw wia maakem-ikua. Feenap maek, ³“Ni miimeka. Iir oko mua oko manina ikiwep maa makena fi-fien-ikiwok. ⁴Fi-fien-ikiwem-ikaeya makena papako era-pa oromakek nain nepa-ke enek. ⁵Papako nomon miiwa-pa oromakek nain baliwep me eliwarek. Ne ewur akena opa urupok, nain miiwa mareweya fiira miiw tepak me iwak. ⁶Nomon miiwa pun fiira kerewa me orok, ne ama-ke kuumeya ififaromakek. ⁷Makena papako sipir unowa-pa oromakek nain sipira-ke arimemi mueya me makenarek. ⁸Ne papako miiw eliwa-pa oromakek nain-ke baliwep arimemi makena eliwa wuomakek. Nain papako ururowa wuak, papako lawisik eliwa wuak, ne papako ururowa marew wuak.” ⁹Opora nain maep-puap wia maakek, “Ni ifan onaiya ikok-na opora fain kema wuepeka.”

Yeesus moram arekin opora wia maakek

(Matiu 13.10-17, Luk 8.9-10)

¹⁰Aria yakeyak maneka nain ikiwiwkin Yeesus waisow muuta ikua. Ne ona teeria mua ten kuisow erup nain ne wi mua papako onaiya wiam aawep ekap opora nain kemena nokaremik. ¹¹Naeya feenap wia maakek, “Mua Maneka pika kemena-pa wiar ikowa opora nain kokot ikua. Ni yena teeriaiya opora fookap nia maakem. Ne wi teeria papako arekin opora wia iromiyem. ¹²Moram wi miimamik nain kema me pukemik. Iiriw profet Aisaiya sira wia maek nain pun feenap,

‘Wi maa urufowa urufamik ne opora miimowa miimamik, nain kema me pukemik. Kema pukekamik-na kema kirekamik. Ne Mua Maneka-ke pina wiar iirarekak.’” *(Aisaiya 6.9-10)*

Arekin opora nain kemena ona teeria wia maakek

(Matiu 13.18-23, Luk 8.11-15)

¹³Ne wia maakek, “Ni arekin opora kemena nain me amisareman-i? Naap nain ni arekin opora oko kamenap amisarowen? ¹⁴Aria mua wit makena fi-fienak nain opora kemena feenap. Mua maem nain Mua Maneka opora wia wafuromak. ¹⁵Maa makena manin era-pa oromakek nain wi feenap, Mua Maneka opora miimamik, nain ewur akena Satan-ke opora kema-pa wiar iirariya.

¹⁶Maa makena nomon miiwa-pa oromakek nain wi feenap, Mua Maneka opora miimap kookalemi kemelimik. ¹⁷Nain wi kema-pa me

wuiwkin epa ekow marew, ne opora nain ookowa muuta nain pina ne opora-ke wia aaweya, ewuriw akena piipuumik.

¹⁸Ne maa makena sipir unowa-pa oromakek nain feenap, wi mua opora miimimik nain kema-pa wiar ikaiya. ¹⁹Nain wienna miw maa unowa fiirimowa nain kema iikirap Mua Maneka opora nain kema-pa kekanowa me wiar opimik. Naeya maa makena me wiar urufimik.

²⁰Aria maa makena miw eliwa-pa oromakek nain feenap, wi mua Mua Maneka opora wiar miimap wiar opa-afurami baliwep ookimik. Wi baliwep makenarimik. Papako makena unowa wuiya, papako lawisik unowa, ne papako unow akena wuiya. Wi mua papako sira naap onimik.”

Yeesus parina isimowa arekin opora wia iromak

(Luk 8.16-18)

²¹Naap ikok nainiw arekin opora oko wia iromak, “Wi parina isimap esimsa iinan-pa me wuowa amina pakokor-erimik-i e esimsa tepak-pa wuimik-i? Weetak, esimsa iinan-pa wuimik. ²²Mua Maneka opor kemena aakisa kokot ikomakek nain ikoka ariman wiar arinon. Ne maa kokot ikua nain ikoka wasirkiwkin ariman ikainon. ²³Ni ifan onaiya ikeman, naeya ni opora baliwep miimeka,” naap maek. ²⁴Ne kiiriw wia maakek, “Opora miimap baliwep kema suuweka. Mua Maneka opora miimap amisarowen-na os-ke opor amisa nainiw nieya amis maneka aawowen. ²⁵Wi mua Mua Maneka opora kekanowa kema suuwimik nain os-ke amis maneka wiinon. Ne wi mua kema baliwep me suuwimik nain amis gelemuta wiar ikua nain os-ke iiwawun wiar iirarinon.”

Mua Maneka teeria kamenap manekarinon

²⁶Yeesus aakun-ikiwemi arekin opora oko wia iromak. Feenap maek, “Wi mua Mua Maneka pika kemena wiar ekiwkin teeria manekariya nain feenap saarik, mua oko wit makena aawep ona miiwa-pa wafufurak. Naap onap-puap ona uuwow oko-pa ikok oram inepiw iikiram-ikua. ²⁷Naap ikok ikok wit makena nain opa urupep maayarep wowosa wuinon. Maa makena onaiw kamenap maayarep makenariya nain me amisarek. ²⁸Makena miiwa-pa ikok opa onaiw urupiya. Maayarep wowosa wuap makena toonemi biliwariya. ²⁹Biliwareya mua nain ikiwemi makena pu-puukap aawiya.”

Nomokowa mastet arekin opora-ke

(Matiu 13.31-34, Luk 13.18-19)

³⁰Ne Yeesus nainiw opor oko maek, “Mua Maneka pika kemena wiar ekiwkin teeria manekariya nain maa mauwa maemi nain ileninen? ³¹Aa feenap saarik, mua oko nomokowa mastet maken mumua aawep manina-pa isakek. Nomokowa papako mumua gelemutitik ikomakek, ne mastet

nain mumua gelemutumut oram. ³²Mumua gelemuta nain upiwwin opa urupemi ekeka unowa wuomakinon. Nomokowa papako naap wia. Ne ekeka mane-maneka unowa wuomakeya nepa-ke ekapep ekeka-pa unowa aawimik.” Naap maek.

Yeesus arekin oporiw wia maakek

³³⁻³⁴Yeesus Mua Maneka opor unowa wia maakemi arekin oporiw wia maakem-ikua. Wi opora oko kemena baliwep imeniwwin nainiw opor oko wia maakem-ikua. Opor kemena-ko me wia maakem-ikua. Oram arekin opora wia iromam-ikua. Ne ona teeria wiimiya wiisow muuta ikok opor kemena balisow fookap wia maakem-ikua.

Yeesus ewar maneka kakankeya puok

(Matiu 8.23-27, Luk 8.22-25)

³⁵Ne iir nain urera ama orom-ikaeya Yeesus ona teeria wia maakek, “Arika, i eka kame okaiwi ekikua.” ³⁶Ne wi mua teeria maneka nan ikaiwwin wia piipupap orop aasa Yeesus ikua nain urupemik. Ne aasa papako pun wi wiokamik.

³⁷Aria wi aasa-pa ekam-ikaiwwin ewar asia maneka iikirak. Ewar wuunemi ifer umukut kuemi aas tepak orom-ikua. Ne aasa eka lawisiw akena taanekak. ³⁸Ne Yeesus aas murarowa-pa eminowa wuap inep ikua. Ne ona teeria-ke ifimami maakemik, “Somek mua sa, i kema me yia suuwini? I fan mesenalimik ya.” ³⁹Naeya iikirap ewar kakankak, “No yarumare!” Ne eka pun opora kekanowa maakek, “No malin ine!” Ne ewar puemi eka malin inek.

⁴⁰Ne Yeesus-ke ona teeria wia maakek, “Ni moram naap keker opiman? Ni yo kekanowa me efa naiman-i?” ⁴¹Wi kema tootonep wi-wieniwwin aakunem-ikemik, “Nee, mua fain kamenap nain-ke? Ewar ne eka o opora wiar miimimik ya.”

Yeesus-ke sawur mua momora mia-pa ikemik nain wia faek

(Matiu 8.28-34, Luk 8.26-39)

5 ¹Aria Yeesus ona teeria onaiya ikiwep kame okaiwi fuunemik. Epa nain wi Gerasa miiwa-ke. ²⁻⁵Ne aria Yeesus aasa piipupap oreya mua oko-ke urufap karuwwin ekapok. Mua nain iiriwwin sawur-ke anirawap ikemik. O piawemi nomon ona matmat-pa neeke piawiwkin mia wame pu-puukami uura amirika naap omem-miawiyi. Seniwwin kaikimik-na, uufunemi sen nain pu-puukiya.

⁶Ne mua nain Yeesus urufap karuwwin ekapemi o miir onoma-pa keema muuna miiwa-pa mikeya ⁷⁻⁸Yeesus-ke maakek, “Sawur, mua fain piipupap ikiwepa.” Naeya mua momora nain-ke kiriremi maek, “Yeesus, Iinan Mua Maneka Muuka, yo efa samorekam naep ekapon-i? Mua Maneka unuma-

pa nefa maakiyem, yo me efa samore!”⁹ Naeya Yeesus-ke nokarek, “No unuma kamenap?” Naap nokareya maek, “Yo unuma Pamua. Moram i yiam unowa ikemik.”¹⁰ Naemi i epa oko-pa me yia sesekinok naep sisewaremik.

¹¹ Epa nain waa teeria ema kiira-pa nan yeem-ikemik. ¹² Aria wi sawur nain-ke Yeesus omawami maakemik, “I yia sesekeya mua fain piipup waa teeria nain mia-pa wiar ikaiyen.” ¹³ Naeya eliw wia naek. Ne sawur nain orop waa teeria anirawamik. Waaya tausen erup naap ikomakek nain karuw-iwami een fuura-pa oromi eka enep umurumemik.

¹⁴ Ne wi waaya nepiow mua nain naap urufap bauraremik. Ikiwemi owow unowa ne owow maneka ikiwep wia maakemik. Ne owow mua unowa maa imenarek nain urufu naep ikiwemik. ¹⁵ Wi ikiwep Yeesus urufamik-na mua iiriw sawur anirawap ikua nain sariarep nan pokap ikua. Ikiwosa eliwa wiar ekapeya konima ainep nan pokap ikua. Wi naap urufap keker opamik.

¹⁶ Wi mua maa urufamik nain-ke Yeesus maemi mua sawur onaiya ikaeya saliwak nain wia nanaromamik. Ne Yeesus sawur wia sesekeya waaya wiar iramik nain pun wia nanaromamik. ¹⁷ Wi naap miimap Yeesus kame yiar piipuinok naep maakemik. ¹⁸ Aria Yeesus orop aasa iram-ikaeya mua eena saliwak nain-ke omawami maakek, “Yo nookinen aa.” ¹⁹ Naeya iiraremi maakek, “Weetak, no nena owowa ikiwemi Mua Maneka nefa kemalep kamenap nefa saliwak nain nena owow mua ne nena kaka wia maake.” ²⁰ Naap maakeya Dekapolis kame ikiwep Yeesus o saliwak nain wia maakem-miek. Ne wi naap miimap soranemik.

Yeesus wiip takira iikirowak ne emerìa oko pun saliwak
(*Matiu 9.18-26, Luk 8.40-56*)

²¹ Aria Yeesus ona teeria onaiya aasa irap kirep Galili eka kame okaiwi nainiw ekamik. Ekap aasa me purupowa ikaiwkin mua teeria maneka o ookap ekapep warikamik. ²²⁻²³ Ne lotu kooro woos mua oko unuma Yairus naimik nain ekapok. Yeesus urufap meren onoma-pa keema muuna mikap maara mikami omawami maakek, “Emawa. Yo wiip gelemuta samor akena efar napumarep umekam naep oniya. Sira eliwa no-ko ekapep nena wapena o mia-pa wiar wueya sariarinok aa.” ²⁴ Naeya o ookap ikiwem-ikaeya yakeyak maneka o warikap ikiwemik.

²⁵⁻²⁶ Ne emerìa oko pun nan ikua. O mia akaiyarem-ikua nain mokoma ten kuisow erup. Ikemika kaikow mua wiar ikiwem-ikua nain-ko me sariarek. Napuma naap wiar ikua. Ne maamuma pun weeser-wuak ne napuma iiwawun wiar kurumarek. ²⁷⁻²⁸ Emerìa nain Yeesus maiwkin miimap ekapok. Ne mua teeria maneka wiamiya Yeesus murarep ookami ona kemaiw maek, “O mia suuwowa wiar tiiminen-na sariarinen.” ²⁹ Naap maep mamaiya ekap mia suuwowa wiar tiimak. Ne mia akaiyarem-ikua

nain wiar weeserek. Ne o wame furewak-na mia iiwawun sariarek. ³⁰O Yeesus tiimeya ewuriw akena kekanowa wiar ikiwok nain wame furewap kiremi wia nokarek, “Nee, naareke mia suuwowa efar tiimak?” ³¹Naeya ona teeria-ke maakemik, “Sa, mua unowa nefa warikap suuw-iraparimik, naeya nefa tiimak nain i kamenap amisariyen? Ne naap yia nokaren?” ³²Ne Yeesus mua naareke efa tiimak naep mua unowa wia mokak-ikiwok.

³³Ne wia, emeria eena sariarek nain wame furewap kema tootonek. Ne ekap Yeesus wameiya-pa keema muuna miiwa-pa mikap maakek, “Makena, yos-ke napumarep konima nefar tiimap sariarem.” ³⁴Naeya maakek, “Aite, yo kekanowa efar naep naap onan, naep sariaren. Ikiwep kema eliwiiw ike. No napuma nefar weeserek.”

³⁵Aria Yeesus maem-ikaeya mua papako Yairus koor-pa ikemik nain-ke ekapep o maakemik, “No wiipa iiwawun umok aa. Somek mua moram maneka pikiwinan, neek ikainok.” ³⁶Ne Yeesus wi opora me wiar miimowa woos mua nain maakek, “No kema me tootone, kekanowa makena efar nae.” ³⁷⁻³⁸Naap maakep-puap mua papako wia iirarep Pita, Yems ne Yon wiam arow naap wia aawep woos mua nain koor wiar ikiwemik. Ikiwep fuunemik-na emeria mua unowa omem-ikaiwkin wia urufak. ³⁹Ne koor urupep wia maakek, “Ni moram kerew omomiman? Wiipa me wiar umok. Inep ikua.”

⁴⁰Naap wia maakeya amap-niiremik. Naeya unowa nain wia iirarek. Wiipa nain onak wiawi, ne ona teeria mua wiam arow nain, wi muutiw o ookap koor kemena ikiwemik. ⁴¹Ekami wiipa nain wapena wiar opap maakek, “Talita kum.” Opora nain kemena feenap, “Wiip takira, nefa maakiyem, no iikire.” ⁴²Naap maakeya iikirap soomarek. O mokoma ten kuisow erup. Ne wi nan ikemik nain naap urufap manek akena soranemik. ⁴³Ne Yeesus-ke opor kekanowa wia maakek, “Yo sira onam fain me wia maakeka. Aakisa wiipa maa enowa-ko onakeka.”

Wi Nasaret-ke Yeesus firekamik
(*Matiu 13.53-58, Luk 4.16-30*)

6 ¹Aria Yeesus ona teeria unowiya owowa nain piipuap ona owowa ikiwok. ²Ne ona owowa-pa ikok Sabat naeya lotu koor ikiwemik. Koor kemena-pa nan Mua Maneka opora suule wia onak. Ne wi opora wiar miimap soranep wi-wieniwi aakunemik, “Opora fain kaaneke aawok? Ne amis maneka nain naareke iwok? Ne kamenap onap kekanowa onaiya ikok maa miililina oniya? ³I amisaremik, o koor kuow mua-ke. O Maria muuka-ke, ne ona wiamun unowa, Yems, Yoses, Yuudas ne Saimon, wi nanemik. Ona wekera owowa fan-pariw ikemik.” Naap maemi miatinep opora me wiar miimamik.

⁴Ne Yeesus-ke wia maakek, “Sira naap ikua, wi owow oko oko mua-ke profet ekima opimik. Ne ona owow onoma-ke ne ona kaka-ke, ona

weepe, ona wiamun-ke weetak,” naap maek. ⁵Owowa nan ikua nain maa miililina me onak. Wi napum mua papako muutiw wia saliwak. ⁶Wi owowa nain emina kekanep opora me wiar miimamik nain manek akena kema wia suuwak. Ne nan owowa papako ikiwep Mua Maneka opora wia maakem-miek.

Yeesus ona teeria uuwowa wia sesekak
(*Matiu 10.5-15, Luk 9.1-6*)

⁷Aria iir oko-pa Yeesus ona teeria ten kuisow erup nain wia fareya ekapiwkin uuwowa wiemi mua erup-erup wia sesekak. Wia sesekami sawur wia iirarowa kekanowa wiek. ⁸Ne wia maakek, “Ni ikiwemi wapena oram akena ikiweka. Raapa, maa enowa ne maamuma me aaweka. Oram soomarow kuuma muutiw opap ikiweka. ⁹Merem suuwowa suuweka ne mia suuwowa erup me suuweka, kuisow muuta. ¹⁰Ikiwemi owowa kain kereriwkin mua-ko nia aawiwkin-na, neeke wiar inem-ikeka. Ne mauwowa welawap owowa nain piipuap owow oko ikiweka. ¹¹Ne owow oko nain me nia aawiwkin-na, ne opora me nia miimiwkin-na owowa nain piipuumi sira wia ofakowowa epak kepur foma tukunep-puap ikiweka.”^d

¹²Yeesus teeria mua ten kuisow erup nain wiam ere-erup aremi ikiwemik. Owow unowa nain ikiwep wia maakem-miemik, “Ni kema kirep sira samo-samora piipueka akena,” nain wia maakemik. ¹³Ne sawur wia anirawap ikemik nain pun wiar iirarem-ikemik. Ne wi napum mua wel mia-pa wiar ifiwkin sariarem-ikemik.

Yon Baptais ifakimiwkin umok
(*Matiu 14.1-12, Luk 3.19-20 ne 9.7-9*)

¹⁴⁻¹⁶Aria Yeesus meta wiar manekareya wi emeria mua opora ononer maemik. Papako-ke maemik, “O Yon Baptais-ke. Iiriw umok nain nainiw iikirak. Naapeya kekanow onaiya ikok maa miililina onam-ikaiya.” Ne papako-ke maemik, “O Elaiya-ke. Iiriw Mua Maneka-ke aawep iinan purupok nain aakisa nainiw sesekeya orok.” Ne papako-ke maemik, “O profet oko-ke, wi iiriw eker profet saarik.” Ne Erot-ke Yeesus meta wiar miimap maek, “Os-na Yon Baptais-ke. Yo iiriw yena ami mua wia maakemkun o imakuna puukiwkin umok nain. O umok nain aakisa kiiriw iikirak.” ¹⁷⁻¹⁹Opora maek nain onoma feenap. Erot sira samora onak, weepe Filip emeria wiar aawok. Emeria nain unuma Erodias. Ne Yon Baptais-ke ikiwep amukaremi maakem-ikua, “No neepe emeria wiar aawon nain sira puukan.” Muut nain Erot-ke ami mua wia sesekeya Yon opap koora-pa wuamik. Ne Erodias pun kema bagiwirap o ifakimowa

^d 6.11 Merem foma tukuniwkin wi kema aawep maikuan, “I sira eliwa me onamik.”

maek. Nain Erot-ke koora-pa wuap baliwep urufam-ikua. ²⁰Moram o amisarek, Yon mua sira eliwa ne Mua Maneka-ke sesekak. O Yon opora wiar miimowa kookalem-ikua, nain kema erup arem-ikua.

²¹Ne Erodias Yon ifakimowa nain era akupam-ikua. Ne iir oko Erot ona onak muukarek nain fofa wiar kerereya, nain kema suuwowa naep enow maneka onak. Ne Galili kame anim onoma ne wi ami mua mane-maneka ne owow saria unowa wia fariwkin koora wiar ekapep maa enemik.

²²Maa enem-ikaiwkin Erodias wiipa-ke ekapep wia ufomak. Ne Erot ne wi nan ikemik nain urufap manek akena kemelamik. Ne Erot-ke wiipa nain maakek, “No maa mauwa kookalin? Maa maeya nena kookalowa-pa niinen. ²³Yo maken akena nefa maakiyem, no maa mauwa efa maakinan-na yo eliwi niinen. Maa unowa ne miiwa okaiwi naeya-na eliwi fookap okaiwi niinen.”

²⁴Naeya wiipa-ke onak nokarek, “Aite, yo maa mauwa maemkun yiinok?” Ne onak-ke maakek, “Naap maake, ‘Yon Baptais imakuna puukap ikiwosa yee.’” ²⁵Naap maakeya ewur akena kirep Erot maakek, “Ikoka kuisow, Yon Baptais imakuna puukap ikiwosa epira-pa wuap pekapep yee.”

²⁶⁻²⁸Naap maakeya Erot kema samorarek, o Yon ifakimowa miatinek. Nain ona tapu mokoka-pa opora maken akena wiipa nain maakek. Naapeya opora opominen naep eliwi naakek. Ne ami mua oko sesekami maakek, “Ewur akena ikiwep Yon imakuna puukap ikiwosa pekapoma.” Naeya o ikiwep Yon imakuna puukap ikiwosa epira-pa wuap pekapep wiipa nain iwok. Ne wiipa-ke pikip onak iwok. ²⁹Aakisa fan Yon teeria meta miimap ekapep sawi napuma aawep pikip nomon ona-pa wuamik.

Yeesus mua tausen ikur enowa wienakek
(*Matiu 14.13-21, Luk 9.10-17, Yon 6.1-13*)

³⁰Aria Yeesus ona teeria wiam erup-erup owow unowa ikiwemik nain kiiriw kirep ekapemik. Ekapemi Yeesus wiar fiirimep wienna uuwamik nain maakemi opora wia maakem-miemik nain pun maakemik. ³¹Wi fiirimep ikaiwkin emeria mua unowa wia urufu naep ikip ekapep naem-ikemik. Naap onam-ikaiwkin wi maa enowa me pepep. Naapeya Yeesus-ke ona teeria wia maakek, “Arika, i epa oko mua marewa-pa neeke ikiwep lawisik uurarikua.”

³²⁻³³Ne wi oromi aasa suuwap epa mua marew nain ikiwemik. Ne wi owow unowa nain wia urufap amisaremik. Ne wis pun karuwiw ikiwep wi kiikir fuunep ikaiwkin Yeesus ona teeria onaiya ikiwep fuunemik.

³⁴Yeesus ame fuunep aasa-pa orop ekak-na emeria mua unowa wi kiikir ekapep ikemik nain wia urufap wia kemalek. Moram wi sipsip saarik, wia urufow mua mareweya momor maneka ikemik. Naapeya Mua Maneka opora wia maakem-ikua.

³⁵Wia maakem-ikaeya ikip urerarek, ne ona teeria-ke ekap maakemik, “Sa, ama orok ya, ne epa fain enowa marew. ³⁶Naapeya wia sesekeya ikip owowa-pa maa enowa-ko wiar sesenaruk.” ³⁷Ne wia maakek, “Nis-ke maa enowa-ko wienakeka.” Ne maemik, “Sa, maamuma maneka-pa maa enowa aawowa saarik. I maamuma andet erup naap wafurap enowa sesenarep wienakiyen-i? Me pepe.” ³⁸Ne wia nokarek, “Ni maa enowa kamin niar ikua? Ikip urufeka.” Ne wi ikip urufap maakemik, “Emer ikowa ikur ne mera erup yiar ikua.” ³⁹Ne wia maakek, “Wia maakiwkin wiam aawep teeria teeria pokuk.”

⁴⁰Naeya wi teeria-pa pokamik, papako mua ten ikur naap wiam aawep pokamik, ne papako mua andet kui-kuisow naap wiam aawep pokamik. ⁴¹Ne Yeesus-ke emer ikowa ikur ne mera erup nain aawep iinan mokakemi Mua Maneka sira eliwa naakep-puap emera wu-wuepap ona teeria wieya wienakemik. Ne mera erup nain pun naap onap sererkap wieya wienakemik. ⁴²Wi maa enep pepe eramik, ⁴³ne emer ikowa ne mera enakiwa kiromakeya fiirimep inera-pa iparemik. Nain inera ten kuisow erup taanek. ⁴⁴Emeria mua unowa nain enep iiwawun pepe eramik. Ne mua muutiw wia tuunamik, nain tausen ikur naap.

Yeesus eka iinan-pa soomarek
(*Matiu 14.22-23, Yon 6.16-21*)

⁴⁵Aria ewur akena Yeesus ona teeria wia sesekeya orop aasa suuwap miimep eka kame okaiwi Betsaida ikiwemik. Wi ikiwiwkin yakeyak maneka nain wiena owowa wia sesekeya ikiwomakemik. ⁴⁶Ikiwiwkin o Mua Maneka kema suuwekam naep ema urupok.

⁴⁷Ne urer akena oromi saa-pa iimarep ona teeria aasa onaiya eka gone-pa ikaiwkin wia urufak. ⁴⁸Wi okaiwi ekowa nain ewar maneka-ke wia fienam-ikua. Naap ikok epa wiiwim naap o eka iinan-pa soomar-ikiwep wiar fuunek. ⁴⁹⁻⁵⁰Ne wia nomakekam naep onam-ikaeya o urufap sawur-ke naep kema tootonep samor akena kiriremik. Ne os-ke wia maakek, “Ni kekaneka. Aa yos-ke. Ni me keker opaka.”

⁵¹Naap wia maakemi aasa ireya ewar puok. Ne wi samor akena soranep opaimika tenemik. ⁵²Yeesus eena maa enowa wienakek nain urufamik, nain o kekanowa me kema suuwamik. Iiwawun kema irinaremik.

Yeesus Genesaret kame-pa napum mua emeria unowa wia saliwak
(*Matiu 14.34-36*)

⁵³Aria wi ekap Genesaret kame kererep aasa pona-pa kaikamik. ⁵⁴Wi aasa piipuap urupemik-na wi owow mua Yeesus urufap amisaremik. ⁵⁵O urufap kirep karuwuw ikiwep wiena owowa napum mua unowa esimsa-pa wia wuap Yeesus ikua nan pikiwemik. ⁵⁶O ikiwemi owowa wiar kererem-

ikaeya wi napum mua unowa epa maneka-pa wia wuam-ikemik. Ne wi napum mua Yeesus urufap maakem-ikemik, “Emawa, nena mia suuwowa miirfa nefar opap sariariyen aa.” Ne mia suuwowa wiar opamik nain sariaremik.

Yeesus wi Farisi wiena weke sira ookimik nain wia maek
(*Matiu 15.1-9*)

7 ¹Aria iir oko-pa wi Farisi ne wi sira amis mua Yerusalem-pa ikemik nain wiam aawep Yeesus wiar ekapemik. ²Nan ikok Yeesus teeria wia urufamik, wi sira me ookami wapena me yasuwowa maa enemik.

³Wi Farisi ne wi Yuuda wiena weke sira ookami wapena baliwep yasuwap maa enimimik. ⁴Ne fofa epa-pa enowa wiar sesenarimik nain wiena kooro ekapep baliwep yasuwap enimimik. Sira nain iiriw wiena weke-pa ekapok. Urupa, amina ne epira pun naap yasuwigimik.

⁵Ne aria wi Farisi nain naap wia urufap Yeesus nokaremik, “Moram no teeria-ke i sira ona iiriw kae-pa ekapok nain me yiar ookimik? Wapena me yasuwowa maa enimimik.” ⁶Ne wia maakek, “Ni wadol mua akenake. Iiriw ekeru profet Aisaiya opora maek nain pepeki nia maek, Mua Maneka feenap maek,

‘Wi teeria fain oram opaimika-pa yo unuma efa fakerimik. Nain wiena kema-pa me efa kema suuwimik.

⁷Wi wadolalemi lotu efa onimik. Ne sira wia maakimik nain wiena miiw sira imenap wia ofakowimik.’ (*Aisaiya 29.13*)

⁸Aria ni Mua Maneka opor makena nain fieniman, ne niena neke sira nain ookiman.” ⁹Yeesus opora nain wia maakemi opora fain wia maakek, “Aa, ni Mua Maneka opora wiar fienowa baliwep akena amisareman. Niena sira ooku naep Mua Maneka opora wiar fieniman. Ni sira fain baliwep oniman. ¹⁰Iiriw ekeru yiena nembesir Moses Mua Maneka-ke maakeya sira feenap wuak, ‘Niena neene niawi opora wia miimam-ikeka. Muuka-ko onak wiawi opora wia fienami opor samora wiinon-na muuka nain wia ifakimiwkin uminok.’ Naap maek. ¹¹Nain nis-ke feenap wia maakiman, ‘Niena neene niawi wia maakowen, “Yo maa unowa niowa ikem, nain iiriw Mua Maneka unuma-pa wuam, naeya ni niowa me pepeki.”’ ¹²Ni sira nain wia maakiwkin wiena onak wiawi me wia asipimik. ¹³Ni naap onami Mua Maneka sira yia maakek nain fienap niena sira ookap mua naap wia maakiman. Ni anane sira unowa naapiw oniman.”

Wi sira samora onimik nain-ke wiam samorimik
(*Matiu 15.10-20*)

¹⁴Wi Farisi teeria ne wi sira amis mua opora nain wia maakep-puap emeria mua nan ikemik nain wia fareya ekapiwkin feenap wia maakek,

“Ni opora fain efar miimap kema aaweka. ¹⁵Maa enimiman nain uroma niar oraiya, nain pokowa me nia samoriya, weetak. Ne maa-ko ni kema-pa niar ikok opaimika-pa kosiep oraiya nain-ke pokowa nia samoriya.

¹⁶Aria ni woosa onaiya ikok-na opora fain miimap kema aaweka.”

¹⁷Aria opora naap wia maakep-puami wia piipuap kooro ikiwok.

Kooro-pa ikaeya ona teeria-ke arekin opora nain kemena nokaremik.

¹⁸⁻¹⁹Naeya wia maakek, “Nis pun kema pukow marewa-kion aa. Ni kema-ko me suuwiman-i? Maa enowa enimiwkin uroma niar oraiya nain me nia samoriya, weetak. Moram maa enimimik nain kema me wiar oraiya. Oromi urom tepak-pa ikaiya, ne naap ikok siarimik.” Opora nain maemi maa momor enowa pun eliw, fariarowa marew naek.

²⁰Ne opor oko feenap maek, “Sira samora onowa kema-pa wiar ikaeya pina onimik nain-ke wia samorinon. ²¹Moram kema samora fain mua kema-pa urupiya: uruw mia samora, maa wiar ikumarowa, mua wia ifakimowa, soma orowa, ²²maa ifemakep aawowa, murarow opora wia onowa, opor wadola, opor samo-samora aakunowa, maa unowa kema wiar kuowa, opor oram wia ifowa, wiena unuma wiam pirowa, Mua Maneka kema suuwowa marew iraparem-miowa. ²³Sira samo-samora nain-ke kema-pa wiar imenarep pina imenikuan.”

Owow oko emeria Yeesus opora wiar opeya wiipa wiar saliwak (*Matiu 15.21-28*)

²⁴Yeesus opora nain wia maakep-puap iikirap Taiya kame wiar ikiwok.

Fuunep koor oko wiar ikiwep nan ikua. Ne o nan ikua nain me efa amisaruk naek-na weetak. Wi owow mua unowa iiriw amisaremik. ²⁵⁻²⁶Ne emeria oko nan ikua nain opora miimap ewur akena wiar ekapok. Emeria nain Grik opora aakuniya ne Sairofonesia-pa arimok. Ona wiipa gelemuta sawur-ke anirawap ikaiwkin Yeesus wiar ekapok. Ekapemi o miir onoma-pa keema muuna mikap omawami maakek, “Emawa, yo wiipa sawur-ke efar anirawap ikemik. Sira eliwa, no wia iirare aa.” ²⁷Naeya feenap maakek, “I Yuuda, kiikir yiena muuka wiipa maa enowa wienakimik. Muuka wiipa maa enakiwa wiar aawep siowa wienakowa nain sira-ko me ikua.”

²⁸Naap maeya emeria nain-ke maakek, “Oo Maneka, no pepep maen, nain takira maa enem-ikaiwkin sowa ururiya nain siowa-ke eliw wiar enimimik.” ²⁹Ne Yeesus-ke maakek, “No naap maen nain makena, aakisa eliw ikiwinan. Wi sawur nena wiipa mia-pa wiar ikemik nain iiriw piipuamik.” ³⁰Ne o kooro ikiwok-na ona wiipa wiar sariarep esimsa-pa inep ikaeya urufak. Sawur iiriw piipuap ikiwemik.

Yeesus mua ifana kuok nain saliwak

³¹Aria Yeesus Taiya kame-pa nan ikok kirep oromi Saidon owowa wiar fuunep oromi Dekapolis kame-pa puukap ikiwemi Galili eka

saawirinowa-pa fuunek. ³²Nan ikaeya mua papako-ke mua oko aawep amapekapemik. Mua nain ifana kuok, ne aakunowa omaiwa-pa aakuniya. Mua nain pekapep Yeesus omawami maakemik, “Sira eliwa, no mua fain wapena mia-pa wiar wueya sariarinok aa.”

³³Naap maakiwkin Yeesus-ke mua nain aawep kua teekap ekak. Ne wapen tetelka ifana-pa wiar suuwap wapen tetelka oko opeka wuap omaiwa wiar tiimak. ³⁴Naap onami maara painep iinan mokakep, ewar kerew mufemi feenap maek, “Efata.” Opora nain kemena feenap, “Paaske”. ³⁵Naap maeya ewuriw akena ifana wiar sariareya maa miimap opora baliwep aakunek. ³⁶Yeesus mua nain saliwap-puap epap wi emerla mua wia maakek, “Ni mua papako me wia maakeka.” Naap wia maakek-na wia. Wi ikiwemi mua unowa wia maakiwkin meta manekarek.

³⁷Ne aria emerla mua papako nain miimap manek akena soranep maemik, “Pepek. O maa mauwa oniya nain eliw akena oniya. Maa fain pun pepek onak, wi ifana kuemik nain wia saliwak. Ne wi mua omaiwa-pa aakunemik nain wia saliwewa baliwep aakunimik.”

Yeesus emerla mua tausen erepam maa enowa wienakek
(*Matiu 15.32-39*)

8 ¹Aria iir oko emerla mua unowa nainiw ekapep Yeesus wiar fiirimemik. Naap ikok wi enowa weetakeya Yeesus ona teeria wia fareya ekapiwkin wia maakek, ²“Teeria maneka fain wia kemaliyem. Moram yo efamiya ikemik nain aakisa fofa arow fan ikemik, ne maa enowa wiar weeserek. ³Wi papako epasia-pa ekapemik. Yo owowa wia sesekinen-na ikiwemi wuailep mia sekurarikuan.”

⁴Naeya maakemik, “Epa fain owowa marew. I enowa kamenap imenap teeria maneka fain wienakiyen?” ⁵Ne wia nokarek, “Ni emer ikowa kamin niar ikua?” Ne maakemik, “Ikur okaiwi-pa erup.” ⁶Naeya teeria maneka wia maakeya miiwa-pa pokamik. Ne o emer ikowa nain aawep Mua Maneka sira eliwa naakep-puap wu-wuepap sererkap ona teeria wiewa wienakemik. ⁷Ne mera gelemutitik nain pun wiar aawep Mua Maneka sira eliwa naakep-puap sererkap ona teeria wiewa wienakemik.

⁸Wi enep pepek eramik. Ne maa enowa enakiwa kiromakek nain inera-pa iparemik nain inera ikur okaiwi-pa erup taanomakek. ⁹Emerla mua unow akena, tausen erepam naap. ¹⁰Aria wia sesekeya ikiwiwkin ona teeria onaiya aasa irap Dalmanuta kame ikiwemik.

Yeesus maa miililina-ko oninok naep maakemik
(*Matiu 16.1-4*)

¹¹Aria wi Farisi teeria papako-ke ekapep Yeesus oporiw irakemi maakemik, Mua Maneka kekanowa iwinon-na maa miililina-ko oninok naep. ¹²Ne Yeesus kema pinarep ewar maneka aawemi maek, “Sa, ni

emeria mua moram anane mokoka afililowa muuta nain maa miililina one efa maakiman? Yo makena nia maakiyem, yo aakisa maa miililina me oninen. Weetak akena.”¹³ Naap wia maakep-puap wia piipupap ona teeria onaiya aasa irami eka pona kame okaiwi ekamik.

Wi Farisi ne wi Erot teeria sira eliw marew
(*Matiu 16.5-12*)

¹⁴Iir nain Yeesus ona teeria kema irinarep emer ikowa-ko me aawemik. Kuisow akena wiar ikua. ¹⁵Ne Yeesus-ke opora anian wia kaisomak, “Ni maa urufap! Ni wi Farisi ne Erot teeria emer ikowa yis me wiar aaweka.”¹⁶ Naap wia maakeya wi-wieniwi aakunemi maemik, “Nee, i emer ikowa mareweya naap maek-yon.”

¹⁷Wi naap muninem-ikaiwkin Yeesus kema wiar amisarep wia maakek, “Ni moram emera marewa muuta nain aakuniman. Ni kema pukow marew-i? Ni maa me urufiman-i? Ni kema korineman-i?”¹⁸ Ni mokoka niar ikua, nain maa me urufaman. Ni ifana niar ikua, nain opora me miimaman. Ni maa kema irinareman-i?”¹⁹ Iir oko-pa yo emer ikowa ikur nain sererkamkun wi mua tausen ikur enemik, ne emera kirek nain inera kamin ipareman?” Ne maakemik, “Inera ten kuisow erup iparemik.”²⁰ Ne nainiw wia nokarek, “Ne yo emera ikur nain sererkamkun mua tausen erepam enemik nain emera kirek nain inera kamin ipareman?” Ne maemik, “Inera ikur okaiwi-pa erup.”²¹ Ne wia maakek, “Ni nain kema-ko me pukeman-i?”

Yeesus mua mokok opa saliwak

²²Aria Yeesus ona teeria onaiya ekap Betsaida owowa kereremik. Ne mua papako-ke mua mokok opa oko aawep o wiar pekapemik. Pekapemi omawami maakemik, “Mua fain tiimeya mokoka wiar sariarinok aa.”

²³Ne mua nain wapena wiar opap ikos owow erepura ekap mokoka-pa opeka tuenep mia wiar opap nokarek, “No maa-ko urufin-i?”²⁴ Naeya maa urufap maek, “Yo wi mua soomarimik nain wia urufiyem, nain wi nomokowa saarik.”²⁵ Naap maeya mokoka nainiw wiar opeya iiwawun sariarep maa baliwep urufak. ²⁶Ne Yeesus-ke sesekami maakek, “No nena kooro ikiwe. Owowa goneiw me ikiwe.”

Pita-ke Yeesus o Kraisi-ke naek
(*Matiu 16.13-20, Luk 9.18-21*)

²⁷Aria Yeesus ona teeria onaiya Sisaria Filipai kame ikiwemi owow unowa nain wiar ikiwemik. Ikiwem-ikok ona teeria wia nokarek, “Wi emeria mua unowa, yo naareke efa maimik?”²⁸ Naeya maemik, “Wi papako-ke no Yon Baptais-ke nefa maimik. Wi papako-ke no Elaiya-ke nefa maimik, ne wi papako-ke no profet oko-ke nefa maimik.”

²⁹Ne nainiw wia nokarek, “Ne ni, yo naareke efa maiman?” Naeya Pita-ke maek, “No Kraiss-ke. Mua Maneka-ke nefa sesekak nain-ke.”

³⁰Naap maeya opora kekanowa wia maakek, “Yo mua nain-ke, nain me wia maakeka.”

Yeesus ona ikoka umep ikok iikirowa maek

(Matiu 16.21-28, Luk 9.22-27)

³¹Aria Yeesus opor oko feenap wia maakek, “Yo Mua Muuka-ke, ikoka sirirowa maneka aawinen. Ne wi owow woos mua, wi pris woos mua, ne sira amis mua-ke yo mikikira yiikuan. Ne efa ifakimiwkin umep fofa arow-pa iikirinen,” naap maek.

³²Ne opora nain ariman akena wia maakeya Pita-ke aawep wiena wenup tenep ekap kakankak. ³³Ne Yeesus kirep ona teeria wia mokakemi Pita kakankami maakek, “Satan, no eenap eke! No opora maen nain me Mua Maneka kookalowa-ke, weetak, nain ona mua kookalowa-ke.”

³⁴Naap ikok wi teeria maneka ne ona teeria wia fiirimep wia maakek, “O mua yo yookekam naep-na, aria ona mia me wame kema suuwowa nomokow moke akuawep sirirowa aawemi yo yookinok. ³⁵O mua ona mia wame kema suuwap sirirowa me aawinon-na ikoka umep iiwawun mesenalinon. Ne mua yo muuta nain mia sirirowa sira-sira aawinon-na Mua Maneka wameiya-pa eliwa ikainon.

³⁶Makena, mua-ko miiw maa unowa iiwawun ona waisow ifemakep aawinon. Nain ona wame ekerap kamenap arinon? ³⁷Maa mauwiw eliw ikowa nain wame saliwion? Me pepek. ³⁸Aakisa miiwa fain emeria mua unowiya Mua Maneka opora me miimimik ne pun sira samo-samora onimik. Ne o mua yo yookowa nain emina ururep yo opora efar mesaliminon-na, wiimar yo Mua Muuka-ke wi ensel wiamiya Auwa Mua Maneka unum maneka ne parina-pa oromi mikikira iwinen.”

9 ¹Ne nainiw wia maakek, “Yo maken akena maiyem, Mua Maneka ona kekanowa onaiya miiw mua ona pika kemena-pa wia fiirimiya nain ni aakisa fan ikeman fain mua papako me umowa ikok maa nain imenareya wiar urufowen.” Naap wia maakek.

Yeesus ema-pa ikok mia sira onaiya imenarek

(Matiu 17.1-13, Luk 9.28-36)

²Aria fofa ikur okaiwi-pa kuisow naap ikiweya Yeesus-ke Pita, Yems ne Yon naap wia aawep ema maneka wia amapikiwep wiisow muuta nan ikemik. Naap ikok urufam-ikaiwkin mia sira onaiya imenarek, ³ne ona mia suuwowa pun mokom pauwura saarik wilinem-ikua, kia akena. Kia nain mokoka nefa mikinon.

⁴Aria mua wiam erup, Elaiya Moses ikos imenarep o wameiya aakunem-ikemik. ⁵⁻⁶Ne naap wia urufap Pita-ke manek akena kema

tootonep maa me kema suuwowa maek, “Ei, somek mua, eliw akena i fan urupemik. I feek ikok marari koor arow nia kuomiyen, oko nena, oko Moses ne oko Elaiya.” 7-8 Naap maem-ikaeya maa ipisia-ke oromi wia wakesimok. Ne aakunowa-ko maa ipisia tepak-pa feenap maek, “Mua fain yena Muuka akena-ke. Ni opora wiar miimeka.” Naeya Pita ame kiremik-na wi nainiw me wia urufamik. Yeesus waisow nan ikua.

⁹Aria wi ema-pa orom-ikok Yeesus opor kekanowa wia maakek, “Ni maa urufaman nain mua papako me wia maakeka. Ikoka yo Mua Muuka umep ikok iikiramkun wia maakowen.” ¹⁰Wia maakek nain kemaiw naap ikemik. Wi wieniw nain aakunemi maemik, “Umep ikok iikirowa maek nain maa mauwa maek?”

¹¹Naemi o nokaremik, “Moram wi sira amis mua-ke maemik, ‘Elaiya kiikiriw ekapinon?’” ¹²Ne wia maakek, “Makena, Elaiya kiikir ekapem maa unowa kakenap-puinion. Moram Mua Maneka opora feenap maek, ikoka miiw mua-ke Mua Muuka sirirowa iwemi mikikira iwikuan. Eena opora fain ikoka makena imenarinon nain. ¹³Yo makena nia maakiyem. Elaiya iiriw ekapok ne wi mua-ke wiena kookalowa-pa o sira samo-samora onamik, Mua Maneka opora maek naap.”

Yeesus takira sawur-ke anirawap ikemik nain saliwak
(*Matiu 17.14-21, Luk 9.37-43*)

¹⁴Aria wi ema-pa oromi wiena teeria papako wiar ekapemik-na ona teeria papako wi sira amis mua-ke oporiw wiamiya irakem-ikemik. Ne yakeyak maneka wia warikap wia urufam-ikemik. ¹⁵Yeesus wiar ekapem-ikaeya wi unowiya o urufap soranep karuwiiw ookap ikip anepuukamik. ¹⁶Ne Yeesus-ke ona teeria wia nokarek, “Ni maa mauwa oporiw wiamiya irakem-ikaiman?”

¹⁷Ne mua oko-ke ekap maakek, “Oo somek mua. Yo muuka no amapekapomem, sawur-ke anirawiwkin me aakuniya. ¹⁸Sawur-ke anirawap miiwa-pa ipiskeya wakiya. Ne opek fafela maala maala oromi enek muuna geegenem-miawiya. Ne wapena merena tiinurumep ikaiya. Ne nena teeria sawur nain iirareka wia naakem-na wi me pepe.”

¹⁹Ne Yeesus-ke wia maakek, “Ni aakis teeria fain yo opora baliwep me efar opiman. Yo anane maneka naap niamiya ikainen-i? Ne anane nia asipam-ikainen-i? Aa, no muuka amapepe.” ²⁰Naeya muuka nain amapekapomamik. Ne sawur nain-ke Yeesus urufap muuka nain nan-pariw samor akena ipiskeya miiwa-pa wakiep ini-kiri-kiremi opek fafela onaiya wuam-ikua. ²¹Ne Yeesus-ke wiawi wiar nokarek, “Napuma fain iikamin aawok?” Ne wiawi-ke maek, “Iiriw takir gelemuta ikok aawok. ²²Ne anane maneka sawur-ke ifakimekam naep mukuna-pa ipiskiya, ne eka-pa ipiskeya wakiya. Ne no pepe naep-na i yia kemalep yia asipe.” ²³Naeya maakek, “No moram opora naap maen, ‘No pepe naep-na’? No Mua Maneka kekanowa wiar nainan-na maa main

nain eliwa nefar arinon.”²⁴ Ne mua nain-ke kerew maek, “Yo Mua Maneka kekanowa makena-ke wiar naiyem, nain yo kema ere-erup ariyem. No efa kekanoweya yo Mua Maneka opora baliwep opinen.”

²⁵ Ne yakeyak maneka ekapemi suuw-iraparuru naep onamik. Ne Yeesus-ke naap wia urufap sawur nain kakankami maakek, “No opaimik marew, ifan momora. Yos-ke nefa maakiyem, no takira fain piipue. No nainiw mia-pa me wiar are.”²⁶ Sawur nain kakankeya samor akena kiriremi takira nain anu-fieneya putu-patanem-ikaeya piipupap ikiwok. Ikiweya takira nain nan puep ikua, umowa saarik. Ne naap urufap maemik, “O umok.”²⁷ Ne Yeesus-ke wapena-pa opap iikiroweya iimarek.

²⁸ Naap ikok Yeesus ona teeria wiamiya koora ikiwep wiisow ikok nokaremik, “Moram i sawur fain iirarowa me pepe?”²⁹ Naeya wia maakek, “Ni niena kekanowa-pa sawur sira naap nain iirarowa me pepe. Mua Maneka farep ona kekanowa-pa iirarowa nain-ke pepe. Era oko-ko me ikua.”

Yeesus ona umep ikok iikirowa nain nainiw maek
(*Matiu 17.22-23, Luk 9.43-45*)

³⁰ Aria Yeesus ona teeria onaiya owowa nain piipupap ikiwemi Galili kame gone puukap ikiwemik, i epa kaaneke ikemik nain mua papako me yia amisaruk naek. ³¹ Moram wiisow ikok ona teeria suule wiekam naep. Ne aria feenap wia maakek, “Yo Mua Muuka wi iiwua wapena-pa efa wuiwkin efa ifakimikuan. Ne fofa arow-pa iikirinen.”³² Naap wia maakek, nain wi kema me aawemik, ne o nokarowa pun keker opamik.

Mua naareke woos mua ikainon nain aakunemik
(*Matiu 18.1-5, Luk 9.46-48*)

³³ Aria wi ikiwemi Kapeneam owowa fuunemik. Fuunep koora ikiwemik. Koora-pa ikok Yeesus ona teeria wia nokarek, “Ni era-pa ekapem-ikok maa mauwa aakuneman?”³⁴ Wia nokarek-na wi popor maneka ikemik. Moram mua naareke wiena woos mua ikainon, wi nain aakun-ekapem-ikemik.

³⁵ Ne aria Yeesus pokap ona teeria mua ten kuisow erup nain wia fareya ekapiwkin wia maakek, “O mua eena woos mua ikowa kookalep-na iiwawun wame porop taar teekow mua wame arowinok.”³⁶ Naap wia maakek takir gelemuta oko aawep gone-pa wiar iimarowap opap kemenimep ikok wia maakek,³⁷ “O mua yo efa kema suuwap takir gelemuta feenap nain saliwonon-na yo efa saliwiyi nainen. Ne me yo yaisow, weetak, Auwa efa sesekak nain pun saliwiyi nainen.”

Mua eena me yia iiwuariya nain yiena teeria-ke naeka
(*Luk 9.49-50*)

³⁸ Aria Yon-ke Yeesus maakek, “Somek mua, mua oko no nefa unufami sawur wia iirarem-ikaeya urufamik. Ne mua nain me i teeria-ke. Naapeya o

nainiw naap me oninok naep maakemik.”³⁹ Naeya Yeesus-ke wia maakek, “Weetak, uuwowa nain me wiar puukeka, naap onam-ikainok. O mua yo unuma-pa maa miililina oniya nain opor samora ewur me efa oninon.⁴⁰ Mua me yia samoriya nain, yiena teeria-ke naeka. ⁴¹ Yo makena nia maakiyem, wi mua ni Kraiss teeria-ke nia naemi eka dabela nienakimik nain Mua Maneka-ke sira eliwa nain wia kiripominon.” Naap maek.

Sira samora onap kema kirowa nain maek

(Matiu 18.6-9, Luk 17.1-2)

⁴² Ne nainiw maek, “Takir gelemuta feenap nain yo opora opam-ikaeya mua oko-ke pina onowa ofakoweya oro-booninon. Mua nain iiriw nomon maneka imakuna-pa wiar kaikap ifer gone-pa wafuriwkin umekak-na eliwa.

⁴³ Ne ni wapena-pa pina onap-na wapena nain puukap iirareka. Wapena kuisow ikok kema kirep Mua Maneka opora wiar miimam-ikok umep anane o wameiya-pa eliwa ikowen. Oko wapena erup ikok sira samora oni-ikim-ikok umiwkin Mua Maneka-ke epa samora-pa nia wafureya mia yoow manekiw ikowen.[⁴⁴ Epa samora nain ilua-ke mia niar enem-ikaikuan. Ne mia yoow manekiw ikowen, me weeserion.]

⁴⁵ Ne niena meren okaiwi-ke sira samora-pa nia pikiwinok-na puukap iirareka. Merena kuisow ikok kema kirep Mua Maneka opora wiar miimam-ikok umep o wameiya-pa ikowen. Oko merena erup ikok sira samora oni-ikim-ikok umiwkin os-ke epa samora-pa nia wafurion.[⁴⁶ Epa samora nain ilua-ke mia niar enem-ikaikuan. Ne mia yoow manekiw ikowen.]

⁴⁷ Ne niena mokok okaiwi-ke sira samora-pa nia pikiwinok-na mokoka nain pusunowap iirareka. Mokok okaiwi muutiw ikok kema kirep Mua Maneka opora wiar miimam-ikok umep o wameiya-pa ikowen. Oko mokoka erup ikok sira samora oni-ikim-ikok umiwkin os-ke epa samora-pa nia wafurion. ⁴⁸ Epa nain ilua-ke mia niar enem-ikaikuan. Ne anane maneka mia yoow manekiw ikowen, me weeserion.”

⁴⁹ Ne opora oko naap wia maakek, “Maa enowa ifer masia wuimik nain enowa eliw akena. Mua pun sira naap, Mua Maneka naep yoowa aawikuan-na ikoka eliw ikaikuan. ⁵⁰ Ifer masia maa eliwa-ke. Oram ikok dabelalep masia ikiwinon-na, kamenap oniwkin masia kiiriw imenarion? Weetak, me pepep. Ifera maa enowa-pa wuamkun maa enowa eliwa ariya. Ne nis pun naap ifera saarik ikok mua oko wiamiya eliwa ikowa sira nain imeneka.”

Yeesus miewowa me puukowa maek

(Matiu 19.1-12, Luk 16.18)

10 ¹ Aria Yeesus Galili kame piipuap Yuuda kame naap ikiwemi Yodan eka puukap okaiwi ekak. Nan ikaeya mua teeria maneka

o ookap ekapemik. Ne opor unowa wia maakek, ona anane oniya naap. ²Opora wia maakem-ikaeya wi Farisi-ke ekapep o akimami feenap nokaremik, “Mua ona emeria iirariya nain Moses sira wuomakek nain puukiya-i e weetak?” ³Ne wia maakek, “Moses iiriw sira wuomakek nain kamenap nia maakek?” ⁴Naeya maakemik, “Sira fain yia wuomak, mua ona emeria iirarekam naep-na maifa siisimep emeria nain iwep eliw iirarinok naek.”

⁵Naeya wia maakek, “Ni emina kekanep opor onom marew nain emeria oram maneka wia iirariman. Naapeya Moses-ke sira nain wuak. ⁶⁻⁹Ni fain miimeka. Mua Maneka opora feenap ikua, ‘Iriwi ekeru Mua Maneka-ke miiw maa unowa tawerarep emeria mua onaiya wia onak. Naapeya mua ona onak wiawi wia piipup emeria ikos epaskun ikauk.’ Naapeya wi wiam teekap ononer me ikaimik, weetak, wiam erup ememiria ikaimik. Mua Maneka ememiria wia wuak nain wiam erup wiam teekap-puowa-ko me ikua.” Naap wia maakek.

¹⁰Opora wia maakep-pup kooa ikiweya ona teeria-ke miewow sira nain nainiw nokaremik. ¹¹Ne wia maakek, “O mua ona emeria iirarep emeria oko aawinon-na mua nain emeria nain ikos soma oraikuan. ¹²Ne emeria pun naap, ona mua piipup mua oko aawinon-na soma orainon.”

Yeesus takira muutitik kekanowa wiek

(Matiu 19.13-15, Luk 18.15-17)

¹³Aria wi takir muutitik Yeesus wiar amapekapemik, wapena ikiwosa-pa wiar wueya kekanowa aawuk naep. Ne ona teeria-ke onak wiawi wia kakankami iiraremik. ¹⁴Naap wia urufap kema bagiwirap wia maakek, “Takira me wia iirareka, efar ekapuk. Moram Mua Maneka pika kemena nain wi takir muutitik feenap nain-ke kemena wiar ekikuan. ¹⁵Yo makena nia maakiyem. Ni mua takir kema saarik me ikok Mua Maneka opora me miimowen-na Mua Maneka pika kemena-pa me wiar ikowen.”

¹⁶Opora nain wia maakep takira nain wia aawep wapena ikiwosa-pa wiar wuami kekanowa wiek.

Yeesus mua maa unowa wiar ikua nain maek

(Matiu 19.16-30, Luk 18.18-30)

¹⁷Ne Yeesus iikirap ikim-ikaeya mua oko-ke karu-ookak. Ikip keema muuna miiwa-pa mikap maakek, “Somek mua eliwa. Yo sira kamenap onap anane Mua Maneka wameiya ikok eliwa ikainen?” ¹⁸Naeya Yeesus-ke maakek, “No moram eliwa efa naen? Mua eliwa-ko me ikaimik. Mua Maneka waisow eliwa-ke. ¹⁹Moses sira wuomakek nain no amisaren, feenap: mua me wia ifakime, soma me ore, maa me wiar ikumare, wadol opora me wia ife, mua wia peeskimemi maa me wiar aawe, neene niawi opora wia miime.”

²⁰Naeya mua nain-ke maek, “Somek mua, yo iiriw takira ikok sira nain iiwawun ookam-ikok arimep aakisa mua arem.” ²¹Ne Yeesus-ke kookalep mokoka toonep urufami maakek, “Makena, nain no maa kuisow akena onowa-ke nefar ikua. No ikiwep nena maa unowa nain iiwawun sesekomake. Sesekap maamuma aawep wi mua oorpowa nain wia asipe. Naap oninan-na owow iinan-pa maa eliw akena nain nefar ikainon. Aria ekapep yo yooke.” ²²Mua nain naap miimap miikapura pain-ikiwok. Moram o maa unowa akena wiar ikua.

²³Ikiweya Yeesus-ke mokak-ikiwemi ona teeria wia maakek, “Aa emawik, wi maamuma mua Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain yoowa akena. Maa unowa nain-ke wia opap ikua.” ²⁴Ona teeria opora naap miimap soranemik. Ne nainiw wia maakek, “Makena, Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain yoowa akena, maa unowa wiar ikua nain-ke wia opap ikua. ²⁵Sira fain saarik, maa eneka kamel wuara gelemuta-pa ikiwowa nain yoowa. Ne wi maamuma mua Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain yoowa akena.”

²⁶Ona teeria opora naap miimap manek akena soranemik. Ne wi-wieniw aakunemi maemik, “Naap nain Mua Maneka mua kuisow-ko me wia aawinon-i?” ²⁷Naeya mokoka toonep wia urufami maek, “Mua Maneka pika kemena wiar ekowa nain mua wieniw me pepep, nain Mua Maneka-ke eliw wia aawinon. Moram o maa onowa maek nain pepep eliw oninon.”

²⁸Naeya Pita-ke maakek. “Aa, i yiena maa unowa piipuap no nookam-miawimik.” ²⁹Ne Yeesus-ke maakek, “Yo makena nia maakiyem. Wi mua yo muuta nain ne yo opora eliwa muuta nain wiena miiwa, owowa piipuami weepe, wiamun, onak wiawi ne wiena muuka, wiipa pun wia piipuamik. Wi teeria nain ikoka Mua Maneka-ke wia ane-maisomami baliwep akena wia saliwion. ³⁰Ikoka onak ne weepe unowa, wiamun, ne wiipa, muuka unowa, ne miiwa ne maa unowa kerew akena wiar ikainon. Ne mua papako-ke sira samora wia onami wia samo-samorikuan. Naap ikok umep Mua Maneka wameiya-pa ikok eliwa ikaikuan. ³¹Ne wi mua aakisa miimowa-pa ikemik nain ikoka murarikuan. Ne wi aakisa murarowa-pa ikemik nain miimow mua ikaikuan.”

Yeesus ona umep ikok iikirowa nain maowa arow arek
(*Matiu 20.17-19, Luk 18.31-34*)

³²Aria iir oko Yeesus ona teeria onaiya Yerusalem ikiwemik. O miimeya ona teeria murarep ookami kema unu-unowa arem-ikemik. Ne mua unowa wi wiokamik nain pun keker opamik. Ne os-ke ona teeria ten kuisow erup nain wia aawep kua ekap ikoka o kamenap onikuan nain wia maakemi maek, ³³“Ni miimeka. I Yerusalem urupem-ikaimik. Ikoka neeke Mua Muuka opap wi pris woos mua ne sira amis mua wapena-

pa wuikuan. Wis-ke opora-pa wuami ifakimowa opora anumap owow oko mua wapena-pa wuikuan. ³⁴Ikoka teeria nain-ke firekami opeka warikuan. Ne samor akena sarua warep-puap ifakimiwkin uminon. Ne fofa arow-pa iikirinon.”

Yems Yon ikos saria maneka ikowa naep Yeesus maakemik
(*Matiu 20.20-28*)

³⁵Aria Sebedi muuka erup Yems, Yon ikos ikip Yeesus maakemik, “Somek mua. I maa kuisow fain kookalimik, ae yia nainan-i?” ³⁶Ne wia nokarek, “Ni niam erup maa mauwa kookaliman, maeka.” ³⁷Naeya maakemik, “I feenap kookalimik, no ikoka saria maneka arin nain i yiam erup oko-okaiwi-pa nefar pokiyen.”

³⁸Naap maiwkin wia maakek, “Ni maa amisarep efa nokareman-i? Yo ikoka efa samoriwkin sirirowa aawowa nain nis pun eliw aawowen-i? Yo sirirowa aawinen nain nis pun aawiyen naiman-i?” ³⁹Ne wiam erup-ke maemik, “Ae, i eliw aawiyen.” Naeya wia maakek, “Eliw, yo sirirowa aawiyem fain ikoka nis pun aawowen, ne yo efa samorimik nain nis pun naap nia samorikuan. ⁴⁰Nain yo oko-okaiwi efar pokowa nain me yo maa-ke. Epa nain iiriw Mua Maneka ona wia pepekimep-puomak, wi nain neeke pokikuan.” Naap maek.

⁴¹Ne aria Yeesus ona teeria papako opora nain naap miimap wiam erup nain wia kema bagiwiramik. ⁴²Ne Yeesus-ke epowa wia maakeya epiwkin wia maakek, “Ni amisareman, miiw unowa wi owow oko saria-ke sira kekanow akena wia urufam-ikemik. Ne wiena iimarow mua pun maimik, wi emeria mua i tepak-pa yiar ikok opora yiar miimam-ikauk. ⁴³Nain ni sira naap me oneka. Ni teeria fain yo woos mua maneka arekam naep-na wame poromi taar teekow mua niar arinok. ⁴⁴Ne o mua miimowa-pa niar ikainen naep-na uuwow mua puukap ni tepak-pa niar ikainok. ⁴⁵Moram yo Mua Muuka pun naap, me ni mua-ke yo tepak-pa efar ikok mauwomuk naep ekapem, weetak. Yo nia asipekam naep ekapem. Ne umep emeria mua pina wiar iiraremi wia aawinen.”

Yeesus mua mokok opa-ko saliwak
(*Matiu 20.29-34, Luk 18.35-43*)

⁴⁶⁻⁴⁷Aria Yeesus ona teeria wiamiya ikiwep Yeriko owowa fuunemik. Ne Yeriko piipuap yakeyak maneka wiamiya ikiwem-ikawaiwkin mua mokok opa-ko nan ikua, unuma Batimias. Mua nain Timias muuka-ke, o anane era pona-pa pokap ikok maamuma wia nomarem-ikaiya. Nan pokap ikok feenap miimak, “Yeesus, Nasaret mua fan ekapiya.” Naap miimap faremi maek, “Oo, Yeesus, Dewit nembesir, yo efa kemale aa!” ⁴⁸Naeya mua unowa nain-ke kakankami maakemik, “No poporare.” Kakankamik-na wia, kerew akena farem-ikua, “Oo, Dewit nembesir, yo efa kemale aa!”

⁴⁹Yeesus ikim-ikok iimarep maek, “Mua nain fariwkin ekapinok.” Ne mua mokok opa nain faremi maakemik, “No kema me samorare, iikirap ekape. Nefa fariya.” ⁵⁰Maakiwkin ona mia suuwowa anian wuak nan wafurap pipikap iikirami ikiwok. ⁵¹Ne Yeesus-ke nokarek, “Yo kamenap nefa asipinen?” Naeya maek, “Oo Maneka. Mokoka efar saliweya maa urufinen.” ⁵²Naeya maakek, “No yo kekanowa efa naeya mokoka nefar sariarek. No eliw ikiwinan.” Aria mokoka wiar sariareya maa urufap Yeesus ookak.

Yeesus saria maneka sira ookami Yerusalem ikiwok
(*Matiu 21.1-11, Luk 19.28-40, Yon 12.12-19*)

11 ¹⁻²Yeesus ona teeria onaiya ikiwemi Yerusalem mamaiyarem-ikok Betfage ne Betani owowa fuunemik. Owowa erup nain Oliw ema kiira-pa ikua. Nan ikok ona teeria mua erup wia sesekami wia maakek, “Ni owowa eefin ikiwep donki eremina-ko kaikap-puamik nain urufowen. Mua-ko me irowa ikemik. Nain urufap-na ifara wasirkap aawep pekapeka. ³Aria mua-ko nia nokarinok-na, ‘Ni moram naap oniman?’ Naeya maakeka, ‘Yiena saria mauwowa wiar ikaeya aawimik. Ikoka nainiw sesekeya pekapikuan.’”

⁴Aria wi ikiwep donki nain urufamik, pika omopora-pa kaikap-puiwkin ikua, era pona-pa. ⁵Urufap wasirkam-ikaiwkin mua papako-ke wia nokaremik, “Ei, ni moram donki wasirkiman?” ⁶Ne wi Yeesus opora wia maakek naap wia maakemik. Ne wi eliw naiwkin aawemik. ⁷Donki pikiwep wiena mia suuwowa papako iinan-pa ikowamik. Ne Yeesus donki iinan-pa pokap ikiwok. ⁸Ikim-ikaeya yakeyak maneka wiena mia suuwowa era-pa ikow-ikiwemik. Ne mua papako owow erepura-pa nomokow mekira pu-puukap era-pa wu-ikiwemik.

⁹Yeesus wi yakeyak maneka gone-pa wiar ikiwem-ikua, mua papako miimemik ne papako muraremik. Faremi ikiwem-ikemik,

“Mua Maneka unuma fakerikua! Mua eena Iinan Mua Maneka unuma-pa ekapiya nain Mua Maneka-ke kema eliwa iwinok!

¹⁰Yiena nembesir Dewit iiriw saria maneka ikua, nain ikoka os-ke i teeria maneka fain saria maneka yiar ikaeya eliwa ikaiyen! Ne Mua Maneka teeria nain yia kekanowinon! I Mua Maneka unuma fakerikua!”

¹¹Naap faremi Yeesus pikiwemi Yerusalem kereremik. O fuunep tempel koor kemena ikiwok. Ne maa unowa wiar uruf-ikiwep-puap orop ona teeria wiamiya Yerusalem piipuap kiremi Betani owowa ikiwemik, ama orom-ikaeya.

Yeesus nomokowa fik maakeya me makenarek
(*Matiu 21.18-19*)

¹²Aria Yeesus Betani-pa nan inep epa wiimeya uuriw ona teeria wiamiya Yerusalem ikiwem-ikok wuailek. ¹³Wuailep nomokowa fik

ifa unowa onaiya ikaeya urufak. Makena-ko aawep enimekam naep mamaiya ekap urufak-na makena weetak. Makena marew, ifa muutiwi ikua.^e Moram iir nain nomokowa fik makenarowa epa eewuar ikua. ¹⁴Naap urufap nomokowa nain maakek, “No nainiw me makenarinan, makena me nefa enimuk! Weetak akena.” Naap maek nain ona teeria pun miimamik.

Yeesus tempel koora-pa sesa mua wia fa-faek
(*Matiu 21.12-17, Luk 19.45-48, Yon 2.13-22*)

¹⁵Aria wi ikiwep Yerusalem kereremik. Ne Yeesus tempel koor kemena ikiwok-na wi mua maa sesekami maa sesenarem-ikemik. Naap wia urufap wia iiraremi maamuma kiripap tempel maamuma wiimik nain esimsa wiar anu-fienomakek. Ne nepa ibiamun sesekam-ikemik nain pun pokow maa wiar anu-fi-fienak. ¹⁶Ne naap onami maa unowa tempel koor pika kemena-pa pikip pekapem-ikowa nain emi wia wuak. ¹⁷Ne wia maakek, “Mua Maneka-ke opora wiar siisimep-puamik nain me urufiman-i? Feenap maek, ‘Yena koora-na wi owow unowa mua ekapep yo efa kema suuwap efa farow epa-ke.’ Nain nis-ke ikum mua koora arowaman.”

¹⁸Mua unowa Yeesus opora naap miimap kakaemik. Naapeya wi pris woos mua ne sira amis mua onaiya nain miimap keker opap Yeesus ifakimu naep era akupamik. ¹⁹Ne urer akena Yeesus ona teeria onaiya Yerusalem piipup kiiriw nainiw ikiwemik.

Mua Maneka opora opap ikok maa nokariwkin wiinon
(*Matiu 21.20-22*)

²⁰⁻²¹Ne ikip nan ikok uuriw nainiw iikirap ikiwem-ikok nomokowa fik nain urufamik-na iiwawun ififarek. Ne Pita-ke nain urufap kema suuwap Yeesus maakek, “Somek mua, urufe. Inon nomokowa fik amukaren nain aakisa iiwawun ififarek.”

²²⁻²³Ne Yeesus-ke maakek, “Ni Mua Maneka opora wiar opaka. O mua Mua Maneka opora opap ikok kema me ere-erup arinon, o kema maneka maa nain makena efar imenarinok naep ema fain maakinon, ‘No iikirap ifera-pa name wafure.’ Yo makena nia maakiyem, nain ikoka makena wiar imenarinon. ²⁴Ne yo makena nia maakiyem, ni maa kookalep Mua Maneka faremi kema maneka maa nokaremi maa nain makena imenarinon naowen-na ikoka niena maeman naap niar imenarinon. ²⁵Ni Mua Maneka faremi mua oko sira samora nia onamik nain kema suuwap-na kema me bagiwireka, pina nain wiar iirareka. Ni sira naap onowen-na

^e 11.13 Fik makenarowa saana me kererowa ikok ifa wuami makena kui-kuisow pun wuiya.

niena Niawi owow iinan-pa ikua nain pun pina niar iirarinon. [26 Ni mua papako sira samora nia onimik nain pina me wiar iirarowen-na Niawi iinan-pa ikua nain pun pina me niar iirarinon.]”

Yeesus uuwowa onoma wiar nokaremik

(Matiu 21.23-27, Luk 20.1-8)

27-28 Aria Yeesus ona teeria onaiya kiiriw nainiw Yerusalem ikiwemik. Fuunep Yeesus tempel pika kemena ikiwem-ikaeya wi pris woos mua, sira amis mua ne wi owow woos mua unow onaiya o wiar ekamik. Ekap nokaremik, “Ei, no sira eena onin fain naareke nefa sesekeya naap onin? Ne naareke kekanowa niemi uuwowa fain niek?”

29 Ne wia maakek, “Yos pun opora-ko nia nokarinen. Yo opora kakeniw kiripomowen-na yo kekanowa naareke yieya sira-sira oniyem nain nia maakinen. 30 Feenap, iiriw Yon Baptais eka-pa wia yasuwam-ikua nain Mua Maneka-ke uuwowa iwok-i e wi mua-ke maakemik? Aria yo nain kiripomeka.”

31-32 Naeya wi-wieniw uuwunemi maemik, “I kamenap maiyen? I feenap maiyen-na, ‘Mua Maneka-ke uuwowa nain iwok,’ naap maiyen-na yia nokarinen, ‘Naap nain ni moram opora me wiar opaman?’ O mua-ke maakiwkin uuwak, opora naap maowa pun me pepe.” (Wi naap maowa keker opamik. Moram wi emeria mua unowa, Yon Baptais-na profet-ke naemik.)

33 Wi opora nan korinep maakemik, “I me amisaremik.” Ne wia maakek, “Naapeya-na yos pun me nia maakinen, mua naareke uuwowa fain yiek.”

Wain piita urufow mua arekin opora-ke

(Matiu 21.33-46, Luk 20.9-19)

12 1 Aria Yeesus arekin opora feenap wia iromak, “Mua oko wain piita onap nomoniw pika warikak. Ne eruwa kuak, ikoka wain makena neeke wuap ititap eka urupeya aawikuan. Ne iinan kooru pun kuak. Onap-puap mua oko wapena-pa wia wuap-puomami owow oko epasia ikiwok. 2-3 Nan ikok wain makena aawow saana-pa ona uuwow mua oko sesekak, wain makena-ko wiar aawep pekapominok naep. O iwap fuuneya wi teeria nain-ke opap aruf-iraparep oram sesekiwkin kirep ikiwok.

4 Ne mua oko sesekak. Ne os pun naapiw onamik, ikiwosa wiar fookami emina ururowami oram sesekiwkin ikiwok. 5 Ne nainiw oko sesekak. Nain iiwawun ifakimemik. Ne mua unowa naap wia sesekam-ikua. Wi nain pun papako wia aruf-iraparemik ne papako iiwawun wia ifakimemik.

6 Ne aria mua nain mua kuisow ona muuka sesekowa ikua. Muuka kuisow nain senam kookaliya, nain sesekak. Kema naap maek, ‘Ikoka

muuka efar urufap ekima opikuan.’ Kema naap wuap muuka sesekeya ikiwok. 7Ikiwep fuuneya urufap wi-wieniw maemik, ‘Nee, ona muuka nanek. Ikoka os-ke wiawi epa wiar aawinon. Arika, ifakimikua. Ne miiwa ne maa onoma is-ke wiar aawiyen!’ 8Naap maep muuka nain opap ifakimemik. Ne sawi napuma mufep pikip pika okaiwi-pa wafuramik.

9Aria ikoka miiw onoma nain ekapemi kamenap wia oninon? Ni kema suuweka. Ikoka ikiwep wi teeria nain wia ifakimurumep manina nain mua papako wapena-pa wiar wuinon.”

10Ne nainiw wia maakek, “Mua Maneka opora siisimep-puamik fain-ko me urufaman-i? Feenap,

‘Poka iiriw kooru kuow mua-ke samora-ke naep iiraremik. Aakisa poka nain-keriw umua poka arep ikua. 11Maa nain Mua Maneka-ke naap oneya anirak. Ne i urufap soranep kakaemik.’ ”

(Someka 118.22-23)

12Aria wi nain miimap furewamik, i yia maek, naap maemi opu naep onamik-na me pepep. Mua unowa taanep ikaiwkin wi keker opamik. Naapeya kiiriw kirep ikiwemik.

Siisar takis maamuma wiowa nain Yeesus nokaremik

(Matiu 22.15-22, Luk 20.20-26)

13-14Aria naap ikok wi Farisi ne wi Erot teeria-ke wiena teeria mua papako wia sesekamik. Ikip Yeesus nokariwkin opora samoreya-na opora-pa wuuu naep. Wi ikiwep Yeesus akimami nokaremik, “Somek mua, i nefa amisaremik. No opor makena main. No mua-ko me wia keker opin. I mua yia mekawap me aakunin, weetak, opora me kiri-kiripin. No Mua Maneka opora ifana wiarin nain era makena ookin. Aria aakisa kamenap main? Rom saria maneka Siisar takis wuowa yia maakek nain wuiyen-na Moses sira wuomakek nain puukiyen-i e weetak?” Naap nokaremik.

15Ne wi wadol sira iiriw wiar amisarek. Naapeya wia maakek, “Ni moram opora-pa korininok naep efa nokareman? Maamuma kuisow-ko yiiwkin niar urufinen.” 16Ne iwiwkin urufap opap ikok wia nokarek, “Maamuma fain mua naarew kukusa ne unuma-ke wiar ikua?” Ne maemik, “Siisar kukusa-ke.”

17Naeya wia maakek, “Naapeya-na Siisar maamuma nain ona iweka, ne maa mauwa Mua Maneka wiarik, nain kakeniw naap iweka.” Naap maeya miimap soranep opaimika tenemik.

Mua umep iikirowa opora nain Yeesus nokaremik

(Matiu 22.23-33, Luk 20.27-40)

18Aria wi Sadusi teeria-ke maimik, mua umimik nain ikoka me iikirikuan. Naapeya wi ekapep Yeesus akimami nokaremik, 19“Somek mua, sira iiriw Moses wuak nain feenap yia siisimep-puomak, ‘Mua oko

emeria aawep muuka marew ikok umeya-na wiamun-ke apura nain eliw wiar aawep ona weepe muuka wiipa wia imenominok.’

²⁰⁻²²Aria kaka kuisow nain mua ikur okaiwi-pa erup ikemik ne iperowa-ke kiikirow emerita aawok. Ne muuka wiipa me imenowa ikok umok. Umeya wiamun o ookap onarek nain-ke apura wiar aawok. Ne os pun muuka marew ikok umok. Ne kiiriw oko-ke apura nain aawok nain pun naap ikok umok. Ne teeria nainiw akena emerita kuisow nain aawep umomakemik, muuka-ko me imenamik. Ne naap ikok apura nain pun umok. ²³Teeria kuisow nainiw emerita kuisow, ne ikoka wi iikirow epa-pa mua naarew emerita wiar ikainon?”

²⁴Ne Yeesus-ke wia maakek, “Ni Mua Maneka opora nain urufap kemena baliwep me amisareman, ne ona kekanowa pun me wiar amisareman. Naapeya maa amisarowa saarik opora aakuniman. ²⁵Wiimar iikirow epa-pa wi emerita mua wi ensel saarik ikaikuan. Wi miewowa marew. ²⁶Aria wi umep iikirowa nain Moses opora siisimep-puak nain me wiar urufaman-i? Iriw nomokow gelemuta wilinem-ikaiya nan Mua Maneka-ke Moses maakek, ‘Abraham, Aisak ne Yekop wi wiam arow, nain yo wiena Mua Maneka-ke.’ ²⁷Makena, wi umemik nain Mua Maneka wia urufam-ikaiya. Naapeya wi wiimar iikirowa wiar ikainon. Naapeya ni pepe me maeman.”

Sira maneka Mua Maneka-ke wuak

(Matiu 22.34-40, Luk 10.25-28)

²⁸Aria wi uuwunem-ikaiwkin sira amis mua oko ekapok. Yeesus opora baliwep akena wia kiripam-ikomaya miimap nokarek, “Nee, Moses sira wuomakek nain sira kain-ke manek akena?” ²⁹Ne Yeesus-ke maek, “Sira manek akena nain feenap, ‘Ni Isrel miimeka, yiena Maneka Mua Maneka waisow. ³⁰Yiena Maneka Mua Maneka kookaleka, mia, kema, uroma, woosa iiwawun manekiw kookaleka. ³¹Ne sira kekanowa oko feenap, emerita mua oko wia kookaleka, niena niam kookaliman naap. Sira unowa nain-ke sira erup fain me nomakek.’ ” Naap wia maakek.

³²Ne sira amis mua nain-ke maakek, “Somek mua. Makena, no pepe maen. Yiena Maneka waisow, Mua Maneka oko-ko me ikua. ³³I yiena kema-pa o kookalikua, yiena woosa-pa, ne o uuwowa kekanowa uuwomikua. I emerita mua oko wia kookalikua, yiena yiam kookalimik naap. Sira erup fain manek akena, maa eneka ne maa papako-pa Mua Maneka patirimik nain iiwawun nomakek.”

³⁴Mua nain opora pepe akena kiripeya Yeesus-ke maakek, “No Mua Maneka teeria-pa wiar ikowa mamaiya aren.” Naap maeya wi keker opap mua kuisow nainiw Yeesus me nokaremik.

Yeesus wia nokarek, Kraiis naareke
(*Matiu 22.41-46, Luk 20.41-44*)

³⁵Yeesus tempel koora pika maneka-pa ikok suule wia onam-ikua. Ne wia nokarek, “Wi sira amis mua-ke maimik, ‘Krais Dewit nembesir-ke,’ nain kamenap? ³⁶Iiriw Ewar Eliwa-ke Dewit kema iweya maek, ‘Mua Maneka-ke yena Maneka maakek, “No yo aken ekeria-pa efar pokap ikaeya wi iiwua iiwawun no kepur tepak-pa wia wuinen.”’”
(*Someka 110.1*)

³⁷Dewit ona nembesir nain ‘Yena Maneka-ke’ naek. Ona nembesir nain kamenap ona Maneka wiar ikainon?” Emeria mua unowiya Yeesus opora wiar miimap ifana afillamik.

Yeesus wi sira amis mua sira samo-samora ariman wia wuak
(*Matiu 23.1-36, Luk 11.37-54 ne 20.45-47*)

³⁸⁻⁴⁰Aria Yeesus opora wia maakemi maek, “Ni sira amis mua wia uru-urufap. Wi mia suuwowa maa-maala wuap soomarem-miawimik. Ne fiirimow epa-pa mua tetera-ke yia naemi baliwep yia ane-puukuk naep kookalimik. Ne lotu koora-pa epa eliwa ne pokow eliwa-pa pokowa kookalimik, ne maa enow epa-pa wi miimowa-pa pokowa kookalimik. Ne emer apura wia peeskimemi maa unowa wiar ifemakimik, ne wadolalemi Mua Maneka farowa maala mufimik. Wi wadol sira nain-pa ikoka pina manek akena aawikuan.”

Emer apura Mua Maneka naep maamuma iiwawun wuak
(*Luk 21.1-4*)

⁴¹Ne Yeesus nan ikok ikip wi maamuma wuimik nain mamaiya-pa pokak. Pokap ikok mua papako tempel koora uuwowa maamuma wuam-ikaiwkin wia urufam-ikua. Wi maamuma mua-ke maamuma mane-maneka wuam-ikemik. ⁴²Ne emer apura oko-ke ekapep maamuma gelemuta erup wuak, maamuma oka erup pepep.

⁴³⁻⁴⁴Aria Yeesus-ke naap urufap ona teeria wia fareya ekapiwkin wia maakek, “Wi maamuma mua-ke maamuma maneka wuamik, nain wiena osena wiar ikua nain wuamik. Ne apura fain maa unowa weetak. O maamuma muuta wiar ikua nain iiwawun fan wuak. Makena nia maakiyem, o wuak nain Mua Maneka mokoka-pa manek akena wuak, ne wi mua papako maamuma wuamik nain maneka wia.”

Yeesus maek, tempel koora ikoka samorarionon
(*Matiu 24.1-2, Luk 21.5-6*)

13 ¹Aria Yeesus tempel koora-pa orop ikiwem-ikaeya ona teeria mua oko-ke koora nain urufami maakek, “Somek mua, urufe.

Tempel koora faa, nomon mane-maneka, ne pika bala eliw akena.”

²Naeya maakek, “Ae makena, no koor maneka fain urufap main-i? No koora urufin fain ikoka nomona kuisow nomon oko iinan-pa me ikainon, weetak. Pika nain ikoka iiwawun te-teekiwin ururomakinon.”

Yeesus pina unowa ikoka imenarowa nain maek

(Matiu 24.3-14, Luk 21.7-19)

³⁻⁴Aria Yeesus Oliw ema urupep nan pokap ikua. Ema nain tempel koora okaiwi-pa ikua. Nan pokap ikaeya Pita, Yems, Yon ne Andru wiam erepam o wiar ekap nokaremik, “Baliwep yia maake, no maa yia maaken nain iikamin akena-ko imenarinon? Maa mauwa-ke kiikir imenareya i ilenap maiyen, no maa maen nain naneka.”

⁵Naeya wia maakek, “Ni maa uru-urufami ikeka, oko mua oko-ke nia peeskimikuan. ⁶Ikoka mua unowa ekapemi yo unuma efa unufami maikuan, ‘Yo Krais-ke’. Naap onami emeria mua unowa wia peeskimikuan. ⁷Aria irakowa feekeriw miimowen ne wi epasia-pa irakowa meta wiar miimowen. Ni nain me keker opaka. Makena, sira nain ikoka owow unowa pun wiar imenarowa-ke. Nain miiwa weeserowa epa eewuar ikua. ⁸Owow unowa ikoka wi-wieniwi irakikuan ne owow oko saria-ke owow oko irakowa fee-feekeriw arikuan. Miiw unowa weniw maneka imenarinon, ne maa ofofona pun imenaromakinon. Nain yoowa aawowa epa onoma wuak nain-ke. Wi emeria muukaru naep sirirowa onoma wuimik naap.

⁹Ne iir nain ni niam uru-urufap. Ikoka yo muuta nain mua papako-ke nia opap lotu koor kemena-pa sarua niarikuan. Ne opora-pa nia wuami anim onoma ne saria maneka wapena-pa nia wuikuan. Naeya wi mokoka-pa yo opor makena nain wia maakowen. ¹⁰Sira nain ewur me imenarinon, yo opor eliwa nain miiw unowa iiwawun pepep wiar ikiweya nain imenarinon. ¹¹Aria nia opap opora-pa nia wuiwkin ni keker opap kema unu-unowa feenap me wueka, ‘I opora kamenap maiyen noma?’ Iir nain Mua Maneka Ewar-ke kema nieya wia maakowen. Moram opora nain me niena kakeniw opora-ke, Ewar Eliwa-ke kema nieya maowen.

¹²Ne ikoka yo muuta nain mua oko-ke ona wiamun e weepe opap pikiweya wia ifakimikuan. Ne wiawi wiena muuka naap wia onikuan, ne muuka wiipa-ke wiena onak wiawi sira naap wia onikuan. ¹³Ne mua unowa yo muuta nain nia iririmem-ikaikuan. Ne ni kekanep yo opora baliwep ookiman nain anane eliw ikowa imenowen.”

Maa samor akena imenarinon

(Matiu 24.15-28, Luk 21.20-24)

¹⁴Ne aria Yeesus-ke nainiw maek, “Ikoka maa samor akena tempel koora-pa me ikowa nain neek iimarep ikaeya urufowen.” (Ni opora fain

unufap kemena aaweka.) “Maa naap imenareya wi Yuudia kame-pa ikemik nain baurarep ema urupomakuk. ¹⁵Wi mua koor iinan-pa ikok-na neekeriw bauraruk, koor kemena ikiwep maa unowa me aawuk. ¹⁶Ne wi mua manina-pa ikok-na owowa kirep ekapep konim kuruma me aawuk.”

¹⁷“Wiisak aa, wi emeria urom onaiya, ne muuk wesusa onaiya ikemik nain kamenap arikuan? ¹⁸Naapeya ni Mua Maneka fariwkin maa samora nain dabel saana-pa me imenarinok. ¹⁹Moram sirirowa samor akena imenarinon. Nain iiriw miiwa fain imenaremi maa naap-ko me imenarem-ikua, iir nain iiwawun imenarinon. Imenareya nain ikoka nainiw weetak. ²⁰Wi yoowa aawow epa nain Mua Maneka-ke ona teeria wia nanikap-puak nain wia kema suwap epa samora nain ara-pa puukinon. Me puukekak-na mua kuisow me ikekamik.

²¹Epa nain mua oko-ke nia maakikuan, ‘Krais faneka,’ e ‘Eenan ikua.’ Naap nia maakiwkin-na me wia miimeka. ²²Moram mua unowa wadolalemi yo Krais-ke naikuan. Ne papako-ke wadolalemi yo profet-ke wiam naikuan. Naap maemi mua unowa wia mufemi maa miililina sira-sira imenam-ikaikuan. Naap onami Mua Maneka ona teeria wia nanikap-puak nain pun wia peeskimu naep onikuan. ²³Naapeya ni maa uru-urufap. Maa unowa nain iiriw nia maakurumem.”

Yeesus ona wame maek, Mua Muuka nainiw ekapinon

(Matiu 24.29-31, Luk 21.25-28)

²⁴“Aria epa samora nain weeserem-ikaeya ama umep kokoma teninon ne siiwa pun me wilininon. ²⁵Mokoma-ke tenep ururomakinon ne aapereka iinan maa unowa kekekrarinon. ²⁶Iir nain Mua Muuka ona kekanowa ne mia parina onaiya maa ipisia-pa orom-ikaeya urufikuan. ²⁷O ekapemi ona ensel wia sesekeya miiw unowa ikiwep ona iiriw wia nanikap-puak nain wia aawep wia fiirimikuan, miiw okaiwi-pa iwap ikip miiw okaiwi-pa.”

Yeesus nomokowa fik maemi ona ekapowa epa nain maek

(Matiu 24.32-35, Luk 21.29-33)

²⁸“Aria ni nomokowa fik urufap kema aaweka. Nomokowa nain gulowa enuma mikami ifa wueya urufap maiman, ‘Aa, ama saana mamaiya arek.’ ²⁹Sira naap, maa nain naap akena imenareya urufap kema aawep maowen, ‘Aa, Yeesus nainiw ekapowa mamaiya akena arek.’ ³⁰Naapeya yo maken akena nia maakiyem, wi teeria fain mua papako me umowa ikaiwkin maa nain imenaromakinon. ³¹Aapereka miiw onaiya ikoka mesenalininon, ne yo opora-ke me mesenalininon, anane naap ikainon.”

Epa kereriya nain mua me amisaremik

(Matiu 24.36-44)

³²“Maa imenarowa epa kain-pa imenarowa nain mua me amisaremik. Wi ensel pun me amisaremik ne Muuka pun me amisarek. Auwa ona

waisow amisarek. ³³Naapeya ni maa uru-urufami ikeka, momor maneka me ikeka. Moram ni maa nain imenarowa fofa me amisareman.

³⁴Nain feenap saarik, mua oko owow oko epasia ikiwekam naep ona uuwow mua wia maakek, uuwowa ononer wiemi baliwep uuwam-ikauk naep. Ne koor urufow mua koor baliwep urufam-ikainok naakek. Uuwowa wiew-puap ikiwok. ³⁵⁻³⁶Naapeya nis pun wi uuwow mua saarik maa uru-urufami ikeka. Koor onoma iikamin ekapinon nain me wiar amisareman. Urera ekapinon-i, uura aara farem-ikaeya-i, e epa wiiwim-i. Oko ni uuwow mua inep ikemik naap ikaiwkin ekapinon. ³⁷Yo opora nia maakiyem fain emeria mua unow onaiya nia maakiyem. Naapeya ni uru-urufami ikeka.”

Wi sira amis mua-ke Yeesus ifakimowa naep aakunemik

(Matiu 26.1-5, Luk 22.1-2)

14 ¹Wi Yuuda Pasowa^f ne emer kekanowa enowa maapora ere naap onikuan. Ne wi pris woos mua ne sira amis mua Yeesus kokot ifakimu naep opora anumamik. ²Maemik, “I maapora fofa-pa me ifakimiyen, oko wi yakeyak maneka nain-ke yia urufap iiwua yia purupomikuan.”

Emeria oko sanda aawep Yeesus ikiwosa-pa sawikomak

(Matiu 26.6-13, Yon 12.1-8)

³Aria Yeesus Betani-pa ikok Saimon koor-pa wiar ikua. Mua nain iiriw mia gigir mane-maneka onaiya ikok sariarek. Yeesus nan ikok maa enem-ikaeya emeria-ko sanda feekiya ekapok. Sanda nain sesa manek akena. Ekapep botol opaimika wuepap sanda Yeesus ikiwosa-pa sawikomak.

⁴Naap oneya mua papako nan ikemik nain naap urufap o maemi wieniw maemik, “Sa, sanda nain oram maneka nan wesusak ya. ⁵Nain sesekekamik-na maamuma andet arow naap eliw aawep wi mua maa marewa nain wiekamik.” Naap maemi emeria nain kakankamik.

⁶Ne Yeesus-ke wia maakek, “Neek efa oninok, ni me amukareka. Ni moram kema wiar samoriman? O sira eliw akena efa onak. ⁷Wi mua maa marewa nain anane niamiya ikaikuan, ne niena kookalep-na eliw wia asipam-ikowen. Ne yo wia, anane niamiya me ikainen. ⁸Emeria fain yo kema efa suuwap ona kema-pa naap efa onak. Yo ikoka efa soopowa nain os-ke sira eliwa onami mia kiikir efa saliwak. ⁹Yo maken akena nia maakiyem, ikoka yo opor eliwa owow unowa nain wia maakem-

^f 14.1 Iiriw eker a wi Yuuda mua Isip owowa-pa ikok samor aawem-ikaiwkin Mua Maneka-ke wia asipap wia aawep Isrel owowa wia pikiwok. Naapeya wi Yuuda mua maa nain kema suuwami anane mokoma ne ona siiwa kerereya Pasowa sira onimik. Wi sande kuisow sira nain onam-ikok emer kekanowa, yis marew nain enem-ikaimik.

miawemi o sira eliwa efa onak nain pun wia maakikuan. Ne os pun kema suuwikuan.”

Yuudas, Yeesus wi pris woos mua wapena-pa wia wuowa eliw naek
(*Matiu 26.14-16, Luk 22.3-6*)

¹⁰Yeesus teeria mua ten kuisow erup nain mua oko unuma Yuudas Iskariot. Os-ke Yeesus wi wapena-pa wiar wuinen naep wi pris woos mua wiar ikiwok. ¹¹Ikiwep opora wia maakeya miimap kemelami feenap maakemik, “No ikoka nefa sesenariyen.” Ne Yuudas ikip kema suuwam-ikua, ikoka kamenap onap Yeesus wi wapena-pa wiar wuinen, nain era akupam-ikua.

Yeesus ona teeria onaiya Pasowa enowa enemik
(*Matiu 26.17-25, Luk 22.7-14 ne 22.21-23, Yon 13.21-30*)

¹²Aria emer kekanowa enowa maapora kerereya wi Yuuda sipsip muuka ifakimep Pasowa enow maneka onamik. Iir nain Yeesus teeria-ke o nokaremik, “Nee, i epa kaanek ikiwep maa enowa onomiyen?” ¹³Naeya mua erup wia sesekami wia maakek, “Ni owow maneka ikiweka. Ikiwep neeke mua oko urufowen, eka amina opap niar ekapem-ikaeya urufap-na wameiya ikiweka. ¹⁴Ikiwemi koor kaanek fuunep-na koor onoma nain maakeka, ‘Yiena somek mua nefa maek, “Yo koor kemena epa wuap-puomen nain are kaaneke ikua? I ikoka yena teeria onaiya Pasowa maa enowa neeke enimiyen naek.”’ ¹⁵Naap maakiwkin samapora iinan koor kemena manekiw nia ofakowinon. Epa iiriw kakenap-puamik. Maa enowa neeke yia onomaka.”

¹⁶Aria wiam erup ikiwep Yerusalem kererep Yeesus wia maakek naap imenamik. Ne nan ikok maa enowa onamik. ¹⁷Aria urera Yeesus ona teeria onaiya fuunep koor nain ikiwemik. ¹⁸Nan maa enem-ikok Yeesus-ke maek, “Yo maken akena nia maakiyem, mua kuisow i yamiya ikua, os-ke ikoka yo iiwua wapena-pa efa wuininon. Mua nain yo efamiya maa enem-ikaiya.” ¹⁹Naap maeya wi kema samorarep mua kui-kuisow o nokaremik, “Yo me efa maen-yon aa?”

²⁰Naeya wia maakek, “Ni mua ten kuisow erup fain mua kuisow-ke sira naap efa onininon. Mua eena ikos epaskun emera maa eka epira-pa suuwap enimimik nain. ²¹Ae, makena, yo Mua Muuka ikoka umowa nain opora iiriw Mua Maneka opora-pa siisimep-puamik naap akena arininon. Aa wiisak, mua eena wi iiwua wapena-pa efa wuiya nain ikoka samor aawininon, onak me muukarekak-na eliw-yon.”

Yeesus komunio enowa sira wuak
(*Matiu 26.26-30, Luk 22.15-20, 1 Korin 11.23-25*)

²²Aria wi maa enem-ikok Yeesus emer ikowa aawep opap Mua Maneka sira eliwa naakep-puap wu-wuepap wienakemi maek, “Aawep enimeka. Fain yena mia-ke.”

²³Ne wain urupa opap kiiriw Mua Maneka sira eliwa naakep-puap wienakeya enemik. ²⁴Enem-ikaiwkin wia maakek, “Fain yena aka-ke. Opor enuma eena Mua Maneka ni niamiya kaiikiya nain yena aka fainiw koonowinon. Aka efar oromi miiw unowa emerita mua pina wiar iirarinon. ²⁵Yo makena nia maakiyem, yo wain eka aakisa enimiyem fain kiiriw nainiw me eniminen, weetak. Naap ikok yena Auwa pika kemenapa ikok wain eka enuma oko niamiya eniminen.” ²⁶Yeesus opora maep weesereya wi lotu someka awep-puap oromi ikiwep Oliw ema urupemik.

Yeesus Pita maakek, “No ikoka efa sailinan”
(*Matiu 26.31-35, Luk 22.31-34, Yon 13.36-38*)

²⁷Ne Yeesus ona teeria wia maakek, “Ni ikoka yo efa piipup baurarowen. Moram Mua Maneka opora iiriw siisimep-puamik nain feenap,

‘Yo sipsip nepiow mua waremkun sipsip wiar baurarep pukikuan.’

(*Sekaraiya 13.7*)

²⁸Nain yo umep ikok Mua Maneka kekanowa-pa iikirap Galili kame ikiwemkun ni murarep yookowen.”

²⁹Ne Pita-ke maakek, “Wi unowa fain baurarikuan-na yo yaisow me nefa piipuinen.” ³⁰Naeya maakek, “Yo maken akena nefa maakiyem, ikok uura aara farowa erup me areya no sailemi maem-ikainan, mua fain yo me amisarem. Naap sailowa arow arinan.” ³¹Naeya Pita-ke kekanafurami maek, “Weetak, yo naap me mainen. I eliw ikos yia ifakimuk, nain yo me sailinen.” Ne wi unowiya opora kuisow nainiw maemik.

Yeesus Mua Maneka farowa naep Getsemani epa ikiwok
(*Matiu 26.36-46, Luk 22.39-46*)

³²Aria wi ikiwep epa oko Getsemani naimik nan kereremik. Ikip fuunep ona teeria wia maakek, “Ni feek pokap ikaiwkin yo feek ekap Mua Maneka farinen.” ³³⁻³⁴Ne ekami Pita, Yems ne Yon wia maakeya ookap ekamik. Kema samor-ko peelalemi kema pinarep wia maakek, “Yo kema manek akena samorariyem, yo fan umiyem. Ni me ineka, feek pokap ikeka.”

³⁵Ne lawisik ekap keema wueskap iima ifemakep Mua Maneka farek, “Oo Auwa, era oko-ko ikainok-na yo yoowa me aawinen-yon.” ³⁶Ne nainiw maek, “Auwa, maa kamenap nain no eliw oninan. Nena suusa yiep-puan nain perekome.⁸ Nain yo oram maiyem, nena kookalowa muutiw ooke.”

³⁷Mua Maneka farep-puap wiam arow nain wiokap epak-na wi inep ikemik. Ne Pita maakek, “Saimon, no moram inen? No lawiliw muuta

⁸ 14.36 *Matiu 26.49*-pa urufeka.

pokap ikowa nain no ewur inen. ³⁸Ni me ineka. Mua Maneka farem-ikeka. Naap onowen-na akimowa-pa me oro-boonowen. Niena kema-ke yo yookowa kookaliman, nain mia-ke palanow marew.”

³⁹Naap wia maakep-puap nainiw ekak. Ekap kiiriw Mua Maneka faremi opora iiriw maek nain nainiw maek. ⁴⁰Naap maep epak-na wi mokoka samor akena pinarep iiriw inep puemik. Ne wia iikiroweya opora maakowa kema marewaremik. ⁴¹Ne kiiriw ekap Mua Maneka farep-puap nainiw epak. Nain-ke arow arek. Ne wia maakek, “See, ni naap oram inep ikowen-i? Ni inow epa weeserek. Yo Mua Muuka efa opap wi mua samora wapena-pa wiar wuowa nain mamaiya arek. ⁴²Ni iikirowin ikiwikua. Urufeka, yo iiwua wapena-pa efa wuowa mua nain fanek.”

Wi Yeesus opamik

(Matiu 26.47-56, Luk 22.47-53, Yon 18.3-12)

⁴³Aria naap maem-ikaeya Yuudas ekapep fuunek, eena ona teeria mua nain. Ne mua teeria maneka o wameiya ekapemik nain wi pris woos mua, sira amis mua ne wi owow woos mua-ke wia sesekiwkin fura, kuuma aawep ekapemik. ⁴⁴Ne Yuudas amisa iiriw wiep-puak, “Ekami mua nain opap wuakemkun-na maeka, mua makena naneka. Naeya ekap opaka. Ne baliwep urufeka, me baurarinok.”

⁴⁵Aria Yuudas kererep Yeesus wiar ekami maek, “Oo somek mua.” Naap maemi Yeesus opap wuakek. ⁴⁶Naap oneya mua teeria maneka nain ekap o opamik. ⁴⁷Ne Yeesus teeria mua oko-ke ona fura maala mufep pris woos mua uuwow mua ifana wiar puukeya orok. ⁴⁸Ne Yeesus-ke wia maakek, “Ni yo mua samora-ke efa naiman-i? Naeya fura kuum onaiya efa opowa ekapeman. ⁴⁹Yo anane tempel koorapa ikok suule wia onam-ikem, nain me efa opaman. Aa-na eliw, ni aakisa sira efa oniman fain Mua Maneka opora efa maek nain maken akena arek.”

⁵⁰Ne ona teeria-na o piipup bauraremik. ⁵¹⁻⁵²Wi Yeesus opap pikim-ikawkin takira oko murarep wiokam-ikua. O mia suuwowa me wuak, konima muutiw wame baguserap ikua. Wi o urufap opiwkin konima wiar ululeya saporma baurarek.

Yeesus opora-pa wuamik

(Matiu 26.57-68, Luk 22.54-55 ne 22.63-71, Yon 18.13-14 ne 18.19-24)

⁵³Aria wi Yeesus opap pris woos mua koorapa wiar pikiwemik. Pikiwep neeke ikawkin wi pris woos mua, sira amis mua, ne wi owow woos mua ekapep wiam fiirimemik. ⁵⁴Pita pun Yeesus ememin ookami pika tepak ikiwok. Ikiwep wi ami mua wiamiya pokap epia arem-ikua.

⁵⁵⁻⁵⁶Aria wi pris woos mua ne wi Kaunsel Maneka unowiya Yeesus ifakimowa nain wadol opora papako imenap neeke ifakimiyen naemik. Teeria maneka ekapemi wadol opora mikamik pun pina-ko me wiar imenamik. Opor

unowa maemik nain me makena. ⁵⁷⁻⁵⁸Ne mua papako-ke iikirami opora wiar kiripami wadol opora arowami maemik, “O opora naap maeya miimamik, ‘Tempel koorā eena mua-ke wapeniw kuamik fain ikoka yos-ke te-teekinen. Te-teekap fofa arow muutiw kiiriw enuma kuainen, me wapeniw kuainen,’ naap maek,” naemik. ⁵⁹Wi aakunemik nain opora momorar-iraparek.

⁶⁰Ne pris woos mua-ke iimarep Yeesus nokarek, “Wi fain opor unowa nefa mikimik nain no opora-ko me wia kiripominan-i?” ⁶¹Naap nokarek-na opora-ko me wia kiripomak, popor maneka ikua. Ne pris woos mua-ke kiiriw nokarek, “No Kraisi-ki? No Mua Maneka muuka-ki?” ⁶²Ne Yeesus-ke maek, “Ae, yos-ke. Ni ikoka Mua Muuka Mua Maneka Kekanowa Akena nain aken ekeria-pa wiar pokap ikok maa ipisia onaiya iinan-pa orom-ikaeya urufowen!”

⁶³⁻⁶⁴Opor muut nain pris woos mua-ke kema bagiwirap ona mia suuwowa pere-perekami maek, “Opor papako o maemik nain me wiar kema suuwiyen. Ona opora aakisa maek nain wiar miimaman-i? Mua Maneka firekiya ya. Aria ni kamenap maiman?” Ne wi unowiya maemik, “Mua Maneka firekiya, naapeya uminok akena.” ⁶⁵Ne mua papako-ke iikirami o opeka waremik. Mokoka konimiy wiar kaikap arufami maakemik, “Nena mokoka-pa yia urufowa saarik mae, naareke nefa arufak.” Ne wi ami mua-ke aawep ikiwemi kiiriw arufamik.

Pita-ke Yeesus me amisarem naek

(Matiu 26.69-75, Luk 22.56-62, Yon 18.15-18 ne 18.25-27)

⁶⁶⁻⁶⁸Ne aria Pita nan epia arem-ikaeya pris woos mua uuwow emeria oko-ke ekapemi urufap kakeniw o mokakemi maek, “Nos pun Nasaret mua Yeesus wameiya ikon.” Ne Pita-ke sailemi maek, “No maa mauwa maen? Yo me amisarem.” Naap maep-puap orop pika omopora-pa nan iimarep ikaeya aara farowa kuisow arek.

⁶⁹Nan ikaeya uuwow emeria nain-ke kiiriw urufap wi mua wameiya-pa ikemik nain wia maakek, “Mua fain pun wi teeria nain-ke.” ⁷⁰Naeya nainiw sailek. Ne naap iki-ikok wi mua o wameiya-pa ikemik nain-ke maakemik, “Makena, nos pun wi teeria nain-ke. No Galili mua-ke.” ⁷¹Ne maek, “Yo makena maiyem. Mua eena ni maiman nain yo me amisarem. Yo wadolalinen-na samor aawinen.”

⁷²Naap maeya aara nainiw farek. Nain-ke erup arek. Aara fareya Yeesus iiriw Pita maakek nain kema wiar epak, “Aara farowa erup me areya nos-ke me efa amisarem naep sailowa arow arinan.” Ne nain kema suuwap samor akena omok.

Yeesus anim onom maneka Pailat wiar pikiwemik

(Matiu 27.1-2 ne 27.11-14, Luk 23.1-5, Yon 18.28-38)

15 ¹Aria uuriw epa wiimeya wi pris woos mua, wi owow woos mua ne wi sira amis mua wiam aawep Yeesus ifakimowa nain opora

aakunemik. Wi teeria nain Kaunsel Maneka wia naimik. Aakunep-puap o aawep kaikap pikiwep Pailat wapena-pa wuamik. ²Ne Pailat-ke o nokarek, “No mae, no wi Yuuda owow saria maneka-ki?” Naeya maek, “Opora pepekan nan maen.”

³Ne wi pris woos mua-ke wadol opora unowa ifemik. ⁴Naapeya Pailat-ke kiiriw nokarek, “Opor pina unow akena nefa mikimik nain me miimin-i? No opora kuisow-ko me wia kiripominan-i?” ⁵Naap maakek-na opora kuisow-ko me wia kiripomak. Naapeya Pailat kema unu-unowa wuak.

Yeesus nomokow moke-pa umowa maemik
(*Matiu 27.15-26, Luk 23.13-25, Yon 18.39 ne 19.16*)

⁶Aria Pailat anane Pasowa maapora-pa sira feenap oniya, wi mua koora ekap ikemik nain wi owow mua kookalowa-pa mua kuisow unuma wiar unufiwkin piipuiya. ⁷Aria iir oko-pa wi Yuuda mua wi Rom irakow mua wiamiya irakep mua wia ifakimep koora ekap ikemik. Wi teeria nain mua oko unuma Barabas.

⁸Aria wi emeria mua Pailat wiar ekapep firimep maakemik, “No sira anane onin naap one. Mua kuisow-ko piipueya orainok.” ⁹Ne Pailat-ke maek, “Yo niena Yuuda owow saria maneka fain piipuinen-i?” ¹⁰Pris woos mua kema wiar amisarek, mua unowa Yeesus ookiwkin kema bagiwirap opora-pa wuamik. ¹¹Naapeya Yeesus piipuinen naep onak. Ne wi pris woos mua-ke yakeyak wia maak-iwamik, “Ni Barabas unuma unufeka, naeya o piipuinenok.” Naap wia maakiwkin Barabas unuma unufamik.

¹²Ne Pailat-ke kiiriw wia nokarek, “Ne niena Yuuda owow saria maneka naiman fain kamenap oninen?” ¹³Naeya kerew akena faremi maemik, “Nomokow moke-pa uminok!” ¹⁴Naeya kiiriw wia nokarek, “Moram, o pina kain onak?” Ne wia, wi unow maneka piikirami kerew faremi maemik, “Nomokow moke-pa uminok akena!” ¹⁵Naeya Pailat-ke wi yakeyak kema siinuk naep Barabas piipuak. Ne Yeesus wi ami mua wapena-pa wiar wueya saru-pu-puukap pikiwemik, nomokow moke-pa wuowa naep.

Wi ami mua Yeesus firekami amap-niiremik
(*Matiu 27.27-31, Yon 19.2-3*)

¹⁶Ne aria wi ami mua-ke Yeesus aawep wiena pika maneka kemena pikiwemik. Pikiwemi wi ami mua papako wia fariwkin unowiya kereremik. ¹⁷Ne ona mia suuwowa wiar iirarep mia suuwowa oka aawep wuomamik. Ifar suusa aawep wasiep ikiwosa-pa orowawamik. ¹⁸Naap onap amap-niiremi wapena iinan siikap maemik, “Oo, maneka, wi Yuuda owowa saria!” naep maemik. ¹⁹Ne ufua kuumiw woosa-pa arufami opeka

waremik. Ne amap-niiremi keema muuna miiwa-pa mikap maemik, “Oo, owow saria maneka.” ²⁰Naap onap-puap mia suuwowa oka nain kiiriw iirarep ona mia suuwowa nainiw suuwomamik. Naap onap-puap nomokow moke-pa wuau naep pikiwemik.

Yeesus nomokow moke-pa patotiw waremik
(*Matiu 27.32-44, Luk 23.26-43, Yon 19.17-27*)

²¹Aria wi Yeesus pikiwem-ikok Saimon mirowamik. Mua nain owowa Sairini, ne os pun Alesanda Rufus ikos wiawi-ke. O Yerusalem ikiwem-ikaeya mirowamik. Urufap wi ami mua-ke Yeesus asipinok naep nomokow moke akuawowa suuwamik. ²²Ne wi Yeesus epa unuma Golgota naimik nain pikiwemik. Unuma nain kemena feenap, “I mua woos oona” naimik. ²³Ikip epa nan fuunep wain eka masia onaiya kiripap-puamik nain onakiwkin miatineke.

²⁴Ne o mia suuwowa iiwawun wiar iirarep opap nomokow moke-pa patot waremik. Ne mia suuwowa wiar sererku naep satu niiremik. Niirep mua kuisow kuisow mia suuwowa wiar aawu naep. ²⁵Uriw ama ikur okaiwi-pa erepam naap nomokow moke-pa wuamik. ²⁶Ne o opora-pa wuamik nain opor onoma siisimep ona woos erekina-pa wuamik. Opora feenap siisimemik, “WI YUUDA OWOW SARIA-KE.”

²⁷Aria ikum mua wiam erup pun nomokow moke-pa patot wiaremik, oko Yeesus aken ekeria-pa wuamik, ne oko asow ekeria-pa.[²⁸Mua Maneka opora iiriw siisimemik nain aakisa maken akena imenarek. Feenap, “Krais-na wi mua samora teeria-pa wuap maemik.”] ²⁹Aria wi emeria mua nan irap erap naem-ikemik nain-ke urufap imakuna pirip-poromi firekami maemik, “Aa. Iriw nos-ke maen, ikoka tempel koor maneka nain teekap fofa arow muuta enuma kuainen naen. ³⁰Aria aakisa nena name asipap nomokow moke-pa ikon nain ore.”

³¹Ne wi pris woos mua pun o firekami wi-wieniwi aakunemi maemik, “Mua oko wia asipam-ikua, ne aakisa ona wame asipowa me pepeke. ³²O naap maek, ‘Yo Krais-ke, yo Isrel owow saria maneka-ke.’ Owow saria manekiya-na nomokow moke-pa oreya urufap makena nefa naiyen.” Aria pina mua wiam erup eena o wameiya-pa nomokow moke-pa patot wiaremik nain pun o firekamik.

Yeesus umok
(*Matiu 27.45-56, Luk 23.44-49, Yon 19.28-30*)

³³Aria unun ama naeya miiw maneka iiwawun kokoma-ke muep ikaeya ikip ama arow arek. ³⁴Naap ikok ikip urera ama arow-pa Yeesus-ke Mua Maneka faremi maek, “Eloi, Eloi, lama sabaktani!” Opora nain kemena feenap, “Yena Mua Maneka, yena Mua Maneka, no moram efa piipuan?”

³⁵Naap maeya wi wameiya-pa iimarep ikemik nain-ke miimap maemik, “Ni miimeka, o Elaiya fariya.” ³⁶⁻³⁷Ne mua oko karuw-ikiwep wauroma aawep eka masia-pa suuwap kuuma kapa-pa mikap ninimekam naep onami maek, “Naap iki-ikainok. Uru-urufap, Elaiya ekapep asipiya nain-ko urufikua!” Naap aakunem-ikaiwkin Yeesus kerew akena farep-puap umok.

³⁸Aria konim maneka tempel koor kemena-pa sererep ikua nain gone-pariw perenep kakawa erup arek. ³⁹Ne ami woos mua o wameiya-pa iimarep ikua nain-ke naap urufap maek, “Makena ya, mua fain Mua Maneka Muuka-ke!”

⁴⁰⁻⁴¹Aria emeria papako lawisik epasia-pa ikok naap urufam-ikemik. Wi eena iiriw o Galili-pa ikua nain o ookap kakaltam-miok Yerusalem ekapep fan ikemik. Emeria wiam arow nain unuma feenap: Maria, ona owowa Makdala, oko pun Maria, Yems gelemuta Yoses ikos wiena onak-ke, ne oko Salome.

Yeesus soopamik

(Matiu 27.57-61, Luk 23.50-55, Yon 19.38-42)

⁴²⁻⁴³Aria Arimatia mua oko unuma Yosep, o wi Yuuda Kaunsel teeria-ke. Mua nain sira eliwa, ne o Kraiss ekapowa nain ikumam-ikua. Feenap, “Uurika Sabat fofa-ke, aakisa maa unowa saliwikua.” Naap maep Pailat me keker opak. Urera wiar ikiwep nokarek, “Yo Yeesus sawi napuma eliw aawep soopinen-i?” ⁴⁴Pailat Yeesus iiriw umok nain miimap soranek. Ne makena amisarekam naep ami woos mua farep nokarek. ⁴⁵Ne os-ke maakek, “Iiriw umok.” Naeya Yosep maakek, “Eliw, no aawep pikip soope.”

⁴⁶Naeya Yosep ikiwep konima kia maala sesenarep ekapep sawi napuma nomokowa-pa amaporop konimiw wasiep pikiwep nomon ona-pa wuak. Wuap-puap nomon ebebiria maneka suuw-ekap omopora ofomak. ⁴⁷O naap onam-ikua nain wi emeria wiam erup, Makdala owow emeria Maria, ne Maria oko, Yoses onak, wi naap urufam-ikemik.

Yeesus umep ikok iikirak

(Matiu 28.1-8, Luk 24.1-12, Yon 20.1-10)

16 ¹Aria Sabat fofa weesereya emeria wiam arow, Makdala owow emeria Maria, ne Maria oko Yems onak, ne Salome, wi ikiwep sanda sesenaremik, Yeesus sawi napuma-pa ifowa naep. ²Ne Sande uuriw epa wiiwim naap iikirap matmat ikiwemik. ³Wi-wieniwi aakun-ikiwemik, “Nee, naareke nomon maneka omopora ofomap-puamik nain yia paaskominon noma?” Naap mae-ikiwem-ikemik.

⁴Wi ikip fuunep mokoka wuamik-na nomon ebebiria maneka nain iiriw suuw-ekap-puamik. ⁵Naap urufap nomon ona nain tepak ikiwemik-na

takira-ko urufamik. Takira nain aken ekeria-pa pokap ikua, mia suuwowa kia manekiw. Naap urufap samor akena soranep rurukerap naap ikemik. ⁶Ne takira nain-ke wia maakek, “Ni kema me tootoneka. Ni Nasaret mua Yeesus eena nomokow moke-pa umok nain urufowa ekapeman-i? O fan me ikua. Iiriw iikirak. O eena wuamik fain urufeka. ⁷Ni ikiwep ona teeria wia maakemi Pita pun maakeka. ‘O iiriw miimep Galili kame ikiwok. Ni ikiwep neek urufowen, iiriw nia maakek naap.’ Naap wia maakeka.”

⁸Wi naap miimap kema manek akena tootonep karuemik. Wi kema tootonep mua era-pa wia urufamik nain opora-ko me wia maakemik.^h

Makdala owow emeria Maria Yeesus urufak

(Matiu 28.9-10, Yon 20.11-18)

⁹Aria Yeesus umep Sande uuriw akena iikirak. Iikirap ikip Makdala owow emeria Maria wiar imenareya urufak. Emeria nain iiriw sawur samora ikur okaiwi-pa erup anirawap ikaiwkin Yeesus-ke wia iirarek. ¹⁰Os-ke Yeesus urufap ekapep ona teeria kema samorarep omem-ikaiwkin wia maakek, ¹¹“Yeesus iiriw iikirak. Yo yena mokoka erup urufam.” Wia maakek-na opora me wiar miimamik.

Yeesus teeria mua wiam erup o urufamik

(Luk 24.13-35)

¹²Aria iir oko Yeesus teeria mua wiam erup Yerusalem piipuap epa oko ikiwem-ikaiwkin Yeesus ona wiar imenarek. ¹³Ne aakisa fan o urufap amisarep kiiriw kirep Yerusalem ekapep ona teeria unowa nain wia maakemik-na opora me wiar miimamik.

Yeesus ona teeria wia sesekak, ona opor eliwa miiw unowa wia maakowa

(Matiu 28.16-20, Luk 24.36-49, Yon 20.19-23)

¹⁴Aria naap ikok Yeesus teeria mua ten kuisow kuisow koorapa ikok maa enem-ikaiwkin ona wiar imenarek. Wi o urufamik nain wia maakiwkin opora me makena-ke naep me wiar miimamik. Naapeya wia amukarek.

¹⁵Ne wia maakek, “Ni owow unowa ikiwemi yena opor makena eliwa fain wia maakem-miaweka. ¹⁶Ne wi opora efar opimik nain eka-pa wia yasuwiwkin Mua Maneka teeria-pa ikauk. Ne opora me efar opimik nain yo teeria-pa me efar ikaikuan. Ikoka umep samor aawikuan. ¹⁷Aria wi yo opora efar opap makena-ke efa naimik nain ikoka Mua Maneka

^h **16.8** Opor ara fain (9-20) Mak ona me siisimok. Mua papako-ke siisimep Mak opora wiar anetiramik.

kekanowa-pa feenap onikuan, wi mua sawur wia anirawiwkin ikemik nain yo unuma-pa wia iirarikuan. Ne opor ononer aakunikuan. ¹⁸Wi ifa samora opikuan-i e maa samora enimikuan-na me samor aawikuan. Wi napum mua mia-pa wapena wuiwkin sariarikuan.” Naap wia maakek.

Yeesus iinan urupok
(Luk 24.50-53, Aposel 1.9-11)

¹⁹Yiena Maneka Yeesus opora wia maakep weesereya Mua Maneka-ke aawep iinan purupeya o aken ekeria-pa wiar pokap ikua. ²⁰Ne ona teeria-ke owow unowa ikiwep o opor eliwa nain wia maakem-miawemik. Ne yiena Maneka wiamiya ikok opora wiar kekanoweya maa miililina unowa onamik.